

Broj: X-KRŽ- 06/298

Sarajevo, 16.12.2008. godine

U IME BOSNE I HERCEGOVINE!

Sud Bosne i Hercegovine, u vijeću Apelacionog odjeljenja Odjela I za ratne zločine, sastavljenom od sudija Vukoje Dragomira, kao predsjednika vijeća, te sudija Carolan Roberta i Miletić Azre, kao članova vijeća, uz sudjelovanje pravne saradnice Hababeh Medine, u svojstvu zapisničara, u krivičnom predmetu protiv optuženog Lučić Kreše, zbog krivičnog djela Zločini protiv čovječnosti iz člana 172.stav 1. tačke e), f), i k) Krivičnog zakona Bosne i Hercegovine (KZ BiH) u vezi sa članom 180. stav 1. KZ BiH i članom 29. KZ BiH, odlučujući po optužnici Tužilaštva Bosne i Hercegovine (Tužilaštvo BiH) broj: KT-RZ 130/05 od 23.10.2006. godine, potvrđenoj dana 26.10.2006. godine, nakon održanog pretresa, dana 09.12.2008. godine donio je i u prisustvu tužitelja Tužilaštva BiH, Terzić Slavice, optuženog Lučić Kreše i njegovog branioca Zubak Krešimira, dana 16.12.2008. godine javno objavio slijedeću:

P R E S U D U

Optuženik **KREŠO LUČIĆ**, sin Ive i majke Ande, rođen 19.3.1969. godine u opštini Kreševo, sa prebivalištem u u ..., Ulica ..., državljanin ... i ..., oženjen, otac troje malodobne djece, nezaposlen, neosuđivan, nalazio se u pritvoru od 27.04.2006. do 19.01.2007. godine, kada mu je rješenjem ovoga Suda, broj: X-KR-06/298 od 11.01.2007. godine, ukinut pritvor uz jemstvo i određene mjere zabrane, djelimično izmijenjene rješenjem ovog suda, broj: X-KRŽ-06/298 od 11.2.2008. godine,

Na osnovu člana 284. tačka c) Zakona o krivičnom postupku BiH (ZKP BiH),

OSLOBAĐA SE OD OPTUŽBE

Da je:

U vremenskom periodu od mjeseca travnja 1993. godine do kraja rujna iste godine u okviru širokog ili sistematičnog napada vojske i vojne policije Hrvatskog vijeća obrane, usmjerenog protiv civilnog bošnjačkog pučanstva na teritoriju općine Kreševo kao i na teritoriji općina Kiseljak, Busovača i Vitez, koje općine čine Središnju Bosnu, znajući za

takav napad, u svojstvu zapovjednika Vojne policije HVO-a Kreševo izvršio i sudjelovao u zatvaranju protivno osnovnim pravilima međunarodnog prava, izvršio i sudjelovao u mučenju bošnjačkog civilnog pučanstva, te pomagao drugim u nečovječnim djelima odvođenju na prisilni rad i zatvaranje u lošim uvjetima tako što je:

1. Tijekom lipnja i srpnja 1993. godine u Kreševu, te u selima Rakova Noga, Crnići, Bjelovići, Bukve, Ramići, općina Kreševo, sa pripadnicima vojne policije Kreševo koji su mu bili podređeni, protupravno lišio i naredio da se protupravno liši slobode civilno bošnjačko pučanstvo iz navedenih sela i Kreševa, te naredio odvođenje i zatvaranje civilnog bošnjačkog pučanstva u logore u osnovnoj školi "Ivo Lola Ribar" u Kreševu i u hangar "Šunje" u Kreševu, u kojim logorima zatočenici nisu imali dovoljno hrane, vode, i potrebite medicinske pomoći, svakodnevno odvođeni i na prinudne radove gdje su obavljali teške poslove i to tako: Agić Aišu i veliki broj žena i djece iz sela Bukve, Kustura Galiba, Ramić Omera, Ramić Halida i druge mještane sela Ramići, kao i civilno ... pučanstvo protjerano iz Jajca i Rogatice u navedeno selo, iz sela Rakova Noga: Beganović Našida, Beganović Ibrahima, Beganović Asima, Lušija Halida, Lušija Adema i druge mještane ovog, iz sela Crnići i Bjelovići, Ramić Đemu, Hodžić Refika, Bejtić Envera, Bejtić Osmana, i druge mještane ovih sela, te Ahbabović Junuza i Hasandić Edina iz Kreševa,

2. Dana 20. lipnja 1993. godine nakon što je zajedno sa njemu podređenim vojnim policajcima Tadić Denisom i Mladenom Tolom u mjestu Rakova Noga, općina Kreševo, protupravno lišio slobode Našida Beganovića i istoga sproveo u logor u osnovnoj školi "Ivo Lola Ribar" u Kreševu, te ga potom u učionici navedene škole a nakon što mu ovaj nije rekao gdje mu se nalazi brat, zajedno sa jednim pripadnikom vojne policije udarao Beganović Našida nogama po svim dijelovima tijela, od kojih udaraca je isti pao na tle da bi ga nastavio udarati nogama po svim dijelovima tijela, a potom pozvao vojne policajce Tadić Denisa i Mladena Tolu i naredio im da ga odvedu u fiskulturnu dvoranu navedene škole gdje je već bilo zatočeno bošnjačko civilno pučanstvo iz sela Crnići i Bjelovići, općina Kreševo,

3. U tijeku lipnja i srpnja 1993. godine u Stožeru vojne policije Kreševo u zgradi „Elektroprivrede“ u Kreševu, mučio zatočenike ... narodnosti dovedene iz logora „Šunje“ Kustura Galiba, Fazlibašić Fazila, Beganović Ibrahima, Fazlibašić Nedžiba, Mušanović Almedina, Fazlibašić Kasima i Bejtić Hajrudina udarajući ih rukama, nogama i drvenim palicama po svim dijelovima tijela, te naredio i njemu podređenim vojnim policajcima da iste fizički zlostavljaju što su ovi i učinili, udarajući ih rukama, nogama i drvenim palicama po svim dijelovima tijela, od kojih udaraca su navedeni zarobljenici zadobili vidne tjelesne povrede, i sa takvim povredama vraćeni u logor "Šunje" u Kreševu,

4. Dana 18. srpnja 1993. godine, na istom mjestu kao u prethodnoj točki, zatočenika Hodžić Meha, dovedenog iz logora „Šunje“, u prisutnosti oko 10 vojnih policajaca koji su

sjedili za drugim stolom uz glasnu muziku, ispitivao na način što mu je stolicu bez naslona postavio naspram svog stola a s njegove lijeve i desne strane postavio njemu podređene vojne policajce Antu Marića i Zdravku Mišanovića i na svaki odgovor Hodžić Meha naređivao istima da ga udaraju što su ovi i činili i to drvenim palicama po leđima kao i rukama od kojih udaraca je Hodžić Meho u više navrata padao na tle gdje su ga isti nastavljali udarati a potom ga podizali i ponovo udarali usljed kojih udaraca je Hodžić Meho gubio svijest, te su ga poljevali vodom, dizali na stolicu i opet nastavljali udarati, da bi potom sâm prišao Hodžić Mehi i dva puta ga udario drvenom palicom u predjelu leđa, te naredio vojnim policajcima da ga vrata u logor “Šunje”,

Dakle, u okviru širokog ili sistematičnog napada usmjerenog protiv bošnjačkog civilnog pučanstva, znajući za takav napad, naredio i učinio zatvaranje protivno pravilima međunarodnog prava i naredio i učinio mučenje bošnjačkog civilnog pučanstva, i pomagao drugim u nečovječnim djelima odvođenju na prisilni rad i zatvaranju u lošim uvjetima

Čime bi počinio kazneno djelo Zločini protiv čovječnosti iz članka 172. stavak 1. KZ BiH u svezi sa člankom 180. stavak 1. i člankom 29. KZ BiH , i to:

1. točke e) u odnosu na točku 1) optužnice,
2. točke f) u odnosu na točke 2), 3) i 4) optužnice
3. točka k) u odnosu na točku 1) optužnice

Na osnovu člana 189. stav 1. ZKP BiH troškovi krivičnog postupka predviđeni članom 185. stav 2. tačke a) do f) ovog zakona, kao i nužni izdaci optuženog i nužni izdaci i nagrada branioca padaju na teret budžetskih sredstava.

O b r a z l o ž e n j e

1. Optuženje

1. Optužnicom Tužilaštva BiH broj: KT-RZ 130/05 od 23.10.2006. godine, potvrđenoj od strane ovog suda dana 26.10.2006. godine, optužen je Krešo Lučić zbog krivičnog djela Zločini protiv čovječnosti iz člana 172. stavak 1. tačke e), f), i k) KZ BiH u vezi sa članom 180. stavak 1. KZ BiH i članom 29. istog zakona.

2. Istorijat postupka

2. Presudom Suda Bosne i Hercegovine (Sud BiH) broj X-KR-06/298 od 19.09.2007.godine, optuženi Lučić Krešo je oglašen krivim da je radnjama opisanim u izreci navedene presude počinio krivično djelo Zločini protiv čovječnosti iz člana 172. stava 1. tačke e) i k) (*tačka 1 izreke*), te tačke f) (*tačke 2. i 3. izreke*), a u vezi sa članom 180. stava 1 KZ BiH i članom 29. KZ BiH.

3. Za navedeno krivično djelo prvostepeni sud je optuženog osudio na kaznu zatvora u trajanju od šest (6) godina, a na osnovu člana 56. KZ BiH u izrečenu kaznu uračunato mu je vrijeme provedeno u pritvoru počev od 27.04.2006.godine do 19.01.2007.godine, te je primjenom člana 188. stava 4. ZKP BiH oslobođen dužnosti nadoknade troškova krivičnog postupka, dok su oštećeni, primjenom člana 198. stav 2. ZKP BiH sa eventualnim imovinskopравnim zahtjevima upućeni na parnicu.

4. Istom presudom optuženi je oslobođen optužbe da je na način opisan tačkom 4. izreke presude počinio krivično djelo Zločini protiv čovječnosti iz člana 172. stav 1. tačka f) u vezi sa članom 180. stav 1. i članom 29. KZ BiH.

5. Rješenjem Apelacionog vijeća broj: X- KRŽ- 06/298 od 03.04.2008. godine, uvažene su žalbe Tužilaštva BiH i branioca optuženog Lučić Kreše, pa je presuda Suda Bosne i Hercegovine broj X-KR-06/298 od 19.09.2007.godine ukinuta i određeno održavanje pretresa pred vijećem Apelacionog odjeljenja Odjela I za ratne zločine Suda Bosne i Hercegovine.

3. Dokazni postupak pred vijećem apelacionog odjeljenja

6. U skladu sa članom 317. ZKP BiH, održan je pretres pred Apelacionim vijećem Suda BiH, te je tokom dokaznog postupka, Apelaciono vijeće ponovno izvelo dokaze izvedene u prvostepenom postupku, i to:

a) Dokazi optužbe

7. Preslušavanjem audio - video snimaka iskaza svjedoka optužbe: Osman Bejtić, Enver Bejtić, Edin Hasandić, Admir Topalović, Refik Hodžić, Junuz Ahabović, Džemo Ramić, Aiša Agić, Halid Lušija, Adem Lušija, Ibrahim Lisovac, Meho Hodžić, Salih Skopljak, Avdulah Popara, Benjamin Kardaš, Galib Kustura, Almedin Mušanović, Našid Beganović, Nedžib Fazlibašić, Ivica Šunjić, Hajrudin Bejtić, Kasim Fazlibašić, Fazil Fazlibašić, Ljuban Cigelj, Nermin Poturković i Zajim Šarić.

8. Nadalje, izvršen je uvid u materijalne dokaze koje je podnijelo Tužiteljstvo BiH: Dokazi T-1-Zapisnik o saslušanju svjedoka Osmana Bejtića od 10.5.2006.; T-2- Zapisnik o saslušanju svjedoka Bejtić Envera od 5.6.2006.; T-3- Zapisnik o saslušanju svjedoka Edina

Hasandića od 12.9.2006.; T-4- Zapisnik o saslušanju svjedoka Admira Topalovića od 26.9.2006.; T-5- Zapisnik o saslušanju svjedoka Refika Hodžića od 5.6.2006.; T-6- Zapisnik o saslušanju svjedoka Junuza Ahbabovića od 21.9.2006.; T-7- Zapisnik o saslušanju svjedoka Đeme Ramića od 13.9.2006.; T-8- Zapisnik o saslušanju svjedoka Aiše Agić od 13.9.2006.; T-9- Zapisnik o saslušanju svjedoka Halida Lušije od 17.8.2006.; T-10- Zapisnik o saslušanju svjedoka Adema Lušije od 18.9.2006.; T-11- Zapisnik o saslušanju svjedoka Ibrahima Lisovca od 23.1.2006., T-12-Ljekarski nalazi za Mehu Hodžića od 19.10.1993.; T-13- Zapisnik o saslušanju svjedoka Mehe Hodžića od 9.8.2006.; T-14- Potvrda Međunarodnog crvenog križa da je Salih Skopljak zatočen u Kreševu, od 20.10.2004.; T-15-Uvjerenje kojim se Salihu Skopljaku priznaje status bosanskohercegovačkog logoraša, od 1.11.2004.; T-16- Zapisnik o saslušanju svjedoka Saliha Skopljaka od 17.8.2006.; T-17-Potvrda Državne komisije za razmjenu ratnih zarobljenika da je Avdo Popara registriran kao zatvorenik u logoru u Kreševu, od 21.4.1995; T-18- Potvrda Državne komisije za razmjenu ratnih zarobljenika da je Avdo Popara zatočen kao civilni zatočenik u logoru HVO u Kreševu od 27.4.1994.; T-19- Potvrda Međunarodnog crvenog križa da je Avdo Popara zatočen u Kreševu od 27.5.1994., T-20- Uvjerenje kojim se Avdi Popari priznaje status bosanskohercegovačkog logoraša od 8.10.1998.; T-21- Zapisnik o saslušanju svjedoka Avdulaha Popare od 7.3.2006.; T-22- Zapisnik o saslušanju svjedoka Benjamina Kardaša od 16.8.2006.; T-23- Zapisnik o saslušanju svjedoka Galiba Kusture od 19.9.2006., T-24- Zapisnik o saslušanju svjedoka Almedina Mušanovića od 18.8.2006.; T-24- Zapisnik o saslušanju svjedoka Almedina Mušanovića u predmetu Vlatko Buzuk od 21.11.2000.(fotokopija i izvornik); T-25- Zapisnik o saslušanju svjedoka Našida Beganovića od 17.8.2006.; T-26- Zapisnik o saslušanju svjedoka Nedžiba Fazlibašića od 18.9.2006.; T-27-Potvrda o izuzimanju hale „Šunje“ od 5.3.1994., T-28- Zapisnik o saslušanju svjedoka Ivica Šunjića od 7.8.2006.; T-29- Zapisnik o saslušanju svjedoka Bejtić Hajrudina od 18.5.2006.; T-30- Zapisnik o saslušanju svjedoka Kasima Fazlibašića od 4.10.2006.; T-31- Zapisnik o saslušanju svjedoka Fazila Fazlibašića od 6.3.2006.; T-31a- Zapisnik o saslušanju svjedoka Fazila Fazlibašića u predmetu Vlatko Buzuk od 21.11.2000. (izvornik i fotokopija); T-32- Zapisnik o saslušanju svjedoka Ljubana Cigelja od 30.5.2006.; T-33-Potvrda da je Krešo Lučić pripadnik oružanih snaga (HVO (Hrvatsko vijeće obrane)-R BiH) od 22.11.2004.; T-34-Osobni karton za Krešu Lučića; T-35-Spisak bojovnika od 8.10.1993.; T-36-Izvješće vojne policije od 12.2.1994.; T-37-Službena zabilješka od 21.12.1993.; T-38-Zapovijed od 9.12.1993.; T-39- Akt vojne policije Kreševo od 21.10.1993.; T-40-Izvješće vojne policije od 19.8.1993.; T-41-Izvješće o radu vojne policije od 18.8.1993.; T-42-Zapovijed o prebacivanju u kućnu izolaciju od 15.8.1993.; T-43-Zapovijed da se Enver Meredan stavi u kućni pritvor od 15.8.1993.; T-44-Zahtjev za uhićenje od 18.7.1993.; T-45-Izvješće patrole vojne policije od 16.7.1993.; T-46-Izvješće vojne policije od 16.7.1993.; T-47-Izvješće o oslobađanju Huseina Hrkića od 4.7.1993.; T-48-Zapovijed za uhićenje izdata vojnoj policiji 4.7.1993.; T-49-Zapovijed od 30.6.1993.; T-50-Radni nalog od 15.6.1993.; T-51-Izvješće vojne policije od 8.6.1993.; T-52-Izvješće vojne policije za 4.5.1993.; T-53-Dnevno izvješće o radu vojne policije Kreševo od 4.6.1993.; T-54- Dnevno izvješće o radu vojne policije od

2.6.1993.; T-55-Dnevno izvješće za Zapovjedništvo III satnije - IV bojne vojne policije sa sjedištem u Kiseljaku od 27.5.1993.; T-56-Potvrda o predaji oružja od 26.5.1993.; T-57-Dnevno izvješće vojne policije od 25.5.1993.; T-58-Izvješće zapovjedništva III satnije IV bojne- vojna policija Kreševo od 19.5.1993.; T-59-Zapovjed HVO od 6.5.1993.; T-60-Izvješće vojne policije od 4.5.1993.; T-61-Izvješće vojne policije od 26.4.1993.; T-62-Zapovijed vojne policije od 31.3.1993., T-63-Izvješće HVO o pripadnicima MOS (Muslimanske oružane snage) od 2.7.1993.; T-64-Spisak vojne policije Kreševo od 18.12.1993.; T-65- Spisak vojne policije Kreševo od 30.12.1993.; T-66- Spisak vojne policije od 12.1.1994.; T-67- Spisak vojne policije Kreševo od 15.2.1994.; T-68-Zapovijed Kreše Lučića od 18.10.1993.; T-69-Dnevno izvješće o radu vojne policije od 3.5.1993; T-70-Dnevno izvješće vojne policije od 1.6.1993.; T-71-Radni nalog vojne policije od 30.5.1993.; T-72-Dnevno izvješće o radu vojne policije od 31.5.1993.; T-73-Izvješće vojne policije od 10.1.1993.; T-74-Izvješće vojne policije Kreševo od 5.7.1993.; T-75-Dnevno izvješće vojne policije Kreševo od 26.5.1993.; T-76-Potvrda Udruženja logoraša za Eminu Skopljak od 14.10.2004.; T-77- Potvrda Udruženja logoraša za Džanana Skopljaka od 14.4.2007.; T-78- Potvrda Udruženja logoraša za Aidu Skopljak od 14.10.2004.; T-79-Zahtjev za izuzeće od 5.7.1993.; T-80-Spisak vojne policije Kreševo od 18.3.1993.; T-81-Izvod iz kaznene evidencije za Krešu Lučića od 31.5.2006.; T-82-Dnevno izvješće vojne policije od 26.1.1993., T-83- Rodni list za Krešu Lučića; T-84-Akt-Zapovijed od 22.6.1992. i T-85-Službena zabilješka MUP-a Sarajevo od 8.11.2000. godine.

b) Dokazi odbrane

9. U saglasnosti stranaka pregledani i preslušani su i video zapisi iskaza svjedoka odbrane, i to: Ivo Kuliš, Žarko Pavlović, Frano Marković, Pavo Vukoja, Ivica Nuić, Josip Sakić, Ivo Lastro, Anto Marić, Mato Tadić, Vinko Kvesić, Željko Gracić, Čelan Tomo, Orhan Vila, Mile Jukić, Mladen Tolo, Marinko Marić, Ivica Marić, Denis Tadić, Simo Ivanković, Ahmed Beganović, Šefik Kardaš, Andrija Miličević, Vlado Komšić, Marjan Mišanović, Ivica Karatović i Željko Drljo, kao i liječnik Franko Ženetić u svojstvu vještaka, te iskaz optuženog Kreše Lučića koji je dao u svojstvu svjedoka.

10. Izvršen je uvid u dokaze od objektivnog značaja odbrane: Dokazi O-1-Zaključak Predsjedništva Kriznog stožera općine Kreševo od 4.8.1992.; O-2-Zaključci sastanka hrvatskog i muslimanskog naroda od 21.4.1993.; O-3- Potvrda o privremenom oduzimanju predmeta od 21.4.1993.; O-4-Službena zabilješka – Policijska postaja Kreševo od 22.5.1993.; O-5-Procjena i odluka na prijedlog zapovjedništva 3. korpusa od 17.7.1993.; O-6- Radnja poduzeta u svezi sa kršenjem sporazuma od strane zapovjedništva 3.korpusa HVO od 22.4.1993.; O-7-Zapovijed zapovjedništva 3.korpusa od 21.5.1993.; O-8-Redovno bojno izvješće Komanda 3. korpusa od 2.6.1993.; O-9-Zapovijed stožera vrhovnog zapovjedništva oružanih snaga Republike BiH od 14.6.1993; O-10-Zapovijed za pojačane mjera sigurnosti od 14.5.1993.; O-11- Specijalno izvješće o situaciji u operativnoj zoni Srednja Bosna od 17.6.1993.; O-12- Informacije Franjevačkog samostana Kreševo od

21.6.1993., upućene nadbiskupskom ordinarijatu; O-13- Ocjena operacija agresorskih snaga koju je izvršilo zapovjedništvo 6. korpusa Armije BiH od 2.8.1993.; O-14- Zapovijed za marširanje od 2.9.1993.; O-15- Odlomak iz knjige *Lukava strategija*; O-16- Izvješće stožera vrhovnog zapovjedništva oružanih snaga – Istureno zapovjedno mjesto, od 25.6.1993.; O-17- Fotografije sela Pirin; O-18-Spisak branitelja poginulih u Kreševu, od 15.5.2007.; O-19- Spisak pripadnika III bojne HVO – Kreševo; O-20- Spisak pripadnika građevinskog voda od 12.8.1993.; O-21- Potvrda o preuzimanju hangara “Šunja” (MTS) od 5.3.1994.; O-22-Zapovijed HVO brigade “Ban Jelačić Josip” od 9.3.1993; O-23- Potvrda lovačkog kluba “Tetrijeb” – Kreševo, od 21.5.2007.; O-24- Izvod iz kaznene evidencije za Nedžiba Fazlibašića od 3.7.2007. (fotokopija); O-25-Izvod iz kaznene evidencije za Fazila Fazlibašića (fotokopija i izvornik)¹; O-26-Presuda Kantonalnog suda u Novom Travniku protiv Mate Đereka od 21.6.2005.; O-27- Presuda Kantonalnog suda u Novom Travniku protiv Mate Miletića od 29.3.2005.; O-28-Sporazum od 20.4.1993.; O-29- Kaznene prijave protiv Beganović Našida od 23.4.2007.; O-30- Raspored ispitivanja svjedoka od 30.5.2007. (dokument obrane); O-31- Prilog sporazumu strana da se okončaju sukobi u BiH; O-32- Službena zabilješka – Policijska uprava Kiseljak, od 18.4.1996.; O-33,-O-33a, O-33b, Potvrda o privremeno oduzetim predmetima od 21.4.1993.; O-34- Službena zabilješka – Policijska uprava Kiseljak, od 20.6.1995.; O-35- Službena zabilješka – Policijska Uprava Kiseljak, od 17.4.1996.; O-36- Izvod iz matične knjige umrlih za Marka Mišanovića od 9.2.1994.; O-37- Izvod iz matične knjige umrlih za Katu Vukoja Petrušić od 11.9.1993.; O-38- Otpusnica za Ivicu Barešića od 20.5.1994.; O-39- Otpusnica iz bolnice za Antu Gašića; O-40- Otpusnica iz bolnice za Rozaliju Gašić; O-41- Skica lokacije KU/34/95 od 16.6.1995.; O-42- Ratno izvješće župe Deževica; O-43-DVD-mape; O-44 do 53 fotografije poginulih; O-54- Izvješće o napadu MOS (Muslimanske oružane snage) na patrolu HVO na kontrolnom punktu Blinje od 20.6.1993.; O-55-Izvješće o napadu MOS na patrolu HVO u Striješću, od 20.6.1993.; O-56-Izvješće o napadu MOS na patrolu HVO u Mešćemi, od 20.6.1993.; O-57- Potvrda da je Denis Tadić pripadnik oružanih snaga (HVO-A RBiH) od 22.11.2004.; O-58-Podaci iz kaznene operativne evidencije Policijske uprave Kiseljak i Travnik za Nedžiba Fazlibašića i Fazila Fazlibašića od 19.7.2007. i O-59- Zdravstveni karton za Mehu Hodžića.

4. Procesne odluke

11. Tužilaštvo je na ročištu održanom dana 5.12.2008. godine predložilo da se ponovno pred sudom sasluša svjedok Meho Hodžić, kao i izvođenje novog dokaza koji nije izveden u toku prvostepenog postupka, i to saslušanje svjedoka Ibrahima Beganovića.

12. Odbrana je u usmenom izjašnjenju na navedeni prijedlog iznijela mišljenje da nema potrebe za pozivanjem svjedoka Mehe Hodžića, a za slučaj da se isti pozove i odbrana će

¹ Dokazi br. O-24 i 25 čine jedan dokument (kaznene evidencije za obje osobe navedene su na jednom listu papira),

imati potrebu da predloži saslušanje još jednog svjedoka. U pogledu saslušanja svjedoka Beganovića odbrana se usprotivila iz razloga što isti nije na listi svjedoka optužnice, te da je bio dostupan Tužilaštvu i u toku prvostepenog postupka.

13. Sud je temeljem odredbe člana 263. stav 2. ZKP BiH odbio navedene prijedloge Tužilaštva BiH, nalazeći ih nepotrebnim i nesvrshodnim, obzirom da je svjedok Meho Hodžić već saslušan, dakle saslušan u toku istrage, ispitan kako direktno tako i unakrsno u toku pretresa prvostepenog postupka, video zapis kojeg iskaza je prezentiran i Apelacionom vijeću, te njegovo ponovno pozivanje, zaključilo je ovo vijeće, u svojstvu svjedoka ne bi u bitnom doprinijelo utvrđivanju relevantnih činjenica u ovom krivičnom postupku. Sve eventualne nedosljednosti, odnosno osporavana validnost iskaza ovog svjedoka od strane odbrane, biće predmetom ocjene ovog vijeća u skladu sa načelom slobodne ocjene dokaza.

14. Što se tiče prijedloga u pogledu saslušanja svjedoka Ibrahima Beganovića, Sud je isti odbio, nalazeći ga neosnovanim iz razloga što smatra da je Tužilaštvo i ranije bilo u prilici da kontaktira ovog svjedoka, te da nije iznijelo valjane i dovoljne razloge koji bi Sud naveli na drugačiji zaključak. Nadalje, svjedok nije pomenut niti u optužnici niti u žalbi, te stoga, nema osnovanosti za prihvatanje izvođenja ovog dokaza u aktuelnoj fazi postupka. Sud nalazi da u spisu ima dovoljno dokaza podnesenih od strane tužioca u odnosu na inkriminisane radnje koje su predmet optuženja a sve to vezano za činjenične okolnosti o kojim bi eventualno svjedočio ovaj oštećeni kao svjedok.. Takode, sa aspekta prirode krivičnog djela koje se optuženom stavlja na teret - Zločini protiv čovječnosti, odnosno karaktera masovnosti ovih zločina, sud zaključuje, ne želeći ni u kom slučaju da umanjí značaj stradanja koje su preživjele žrtve, da iskaz još jednog svjedoka - žrtve nije neophodan za utvrđivanje okolnosti konkretne inkriminisane radnje. Stoga, po ocjeni ovog vijeća svjedočenje svjedoka Ibrahima Beganovića, imajući u vidu ostale izvedene dokaze na ovu tačku optuženja, ne bi uticalo niti na težinu niti na pravnu kvalifikaciju djela.

15. Konačno, Sud je prilikom donošenja ovakve odluke vodio računa o primjeni načela ekonomičnosti i efikasnosti u vođenju krivičnog postupka, te u cilju provedbe istih odlučio je kako je to naprijed navedeno.

5. Završne riječi

a) Tužilaštvo

16. U svom obraćanju sudu tokom iznošenja završnih riječi zastupnik optužbe se referisao na prvostepenu presudu, pa je tom prilikom dao osvrt zašto je prvostepeno vijeće pogriješilo kada je optuženog oslobodilo od optužbe za mučenje (tačka f) stav 1. člana 172. KZ BiH), a posebno se fokusirao na to, zašto je, po njegovom mišljenju, prvostepeno vijeće pogriješilo u svojoj diskrecionoj ocjeni kada je optuženom primjenjujući odrebu člana 49.

KZ BiH izreklo kaznu ispod posebnog zakonskog minimum predviđenog za to krivično djelo.

b) Odbrana

17. Prvo, na što je odbrana ukazala u završnim riječima iznesenim na ročištu održanom 09.12.2008. godine jeste pitanje prihvatanja činjenica koje su utvrđene kao dokazane pred MKSJ, a koje se u ovom predmetu odnose na elemenat krivičnog djela koji se označava kao dio širokog ili sistematičnog napada, nalazeći nezakonitim, neosnovanim i neprihvatljivim način na koji se koristio ovaj institut.

18. Nadalje, bitan elemenat krivičnog djela koji se optuženom stavlja na teret jeste postojanje "širokog ili sistematičnog napada" a koji elemenat je Tužilac trebao dokazati na glavnom pretresu, što, po mišljenju odbrane, nije uspio.

19. Odbrana posebno akcentira na obrnutu situaciju, odnosno da svi svjedoci Tužilaštva i odbrane, kao i materijalni dokazi koje je odbrana predočila govore da je ARBiH izvršila napad na područje općine Kreševo, koje je bilo pod kontrolom HVO, kao legalne oružane snage BiH.

20. Takode, ukazuje se da je podignuta optužnica pravno neodrživa, protivzakonita, a što proisitiče iz samovoljnog proširenja opisa i vrste inkriminacije sadržane odredbama čl. 172. stav 1. KZ BiH, što je grubo kršenje principa vladavine prava iz člana 3. stav 1. KZ BiH. Naime, odbrana optuženog Kreša Lučića podsjeća kako pravna ocjena djela mora sadržati ista obilježja kao konkretna zakonska norma iz razloga da bi se krivično djelo kojim se tereti optuženi što preciznije odredilo. Naime, upoređivanjem uvodnog dijela optužnice koji se odnosi na okvir širokog i sistematskog napada i odredbe člana 172. KZ BiH koja se optuženom stavlja na teret, da se vidjeti da ta odredba uopšte ne sadrži inkriminacije koje se odnose na to da je: naredio i učinio zatvaranje protivno pravilima međunarodnog prava, te, mučenje bošnjačkog civilnog stanovništva, pomaganje drugim u nečovječnim djelima odvođenjem na prisilni rad, zatvaranje u lošim uslovima, čime je tužilaštvo, po tvrdnji odbrane, samovoljno proširilo opise i vrste inkriminacija. Osim toga, optužnica za konkretne radnje koje optuženom stavlja na teret mora odražavati i konkretne norme Međunarodnog prava kojim je optuženi protivno postupio.

21. Nadalje, sa gledišta egzistentnosti formalne ispravnosti optužnice, branilac ističe da u naznaci njenog pravnog opisa stoji da je optuženi počinio krivično djelo iz člana 172. stav 1. u vezi sa članom 180. stav 1. i članom 29. KZ BiH, što znači da je postupao kao saizvršilac iako tako nešto ne nalazi svoju potporu u činjeničnom opisu u kojem se nigdje ne navode saizvršioци optuženog i ako su bili, jesu li oni optuženi ili osuđeni. Mada odredba člana 172. stav 1. citiranog zakona, nigdje ne sadrži inkriminaciju po kojoj bi optuženi

pomagao drugima u nečovječnim djelima zatvaranja u lošim uslovima, optužbom se ista Krešu Lučiću stavlja na teret. Čak šta više, u njenom činjeničnom opisu se, u tački 1. tvrdi, kako je isti naredio odvođenje i zatvaranje civilnog bošnjačkog pučanstva u logor u osnovnoj školi "Ivo Lola Ribar" i u hangar "Šunje", mada u pravnom opisu stoji da je pomagao drugima u zatvaranju u lošim uslovima. Takvi stavovi tužilaštva vode ničim prevladanoj konfuziji između faktički i pravno različitih pojmova: 'naređivati', 'izvršavati' i 'pomagati'.

22. Osim što optužba nije dokazima potkrijepila svoju tvrdnju kako je optuženi naređivao zatvaranje i mučenje, te kako je imao bilo kakvu ulogu u okviru, navodno širokog i sistematičnog napada usmjerenog protiv bošnjačkog stanovništva, optužnica ničim nije dokazala da je optuženi, uopšte znao za napad takve vrste.

23. Svi saslušani svjedoci optužbe tvrde, a odbrana potvrđuje, kako, osim pojedinačnih incidenata na području opštine Kreševo, rat između ARBiH i HVO zapravo počinje tek u šestom mjesecu 1993. godine.

24. U pogledu pojedinačnih inkriminacija iz optužnice, odbrana tvrdi kako Tužilaštvo nije dokazalo da je optuženi imao takve ovlasti i svojstvo da naređuje zatvaranja, i da nije uopšte odgovoran za stanje u zatvoreničkim centrima. Naime, Tužilaštvo u pogledu tačke 1. optužnice, nije iznijelo dokaze kojima bi bilo potvrđeno da je navedena lica, njih 14, uhapsio i zatvorio upravo Krešo Lučić.

25. U pogledu navoda iz tačaka 2., 3. i 4. optužnice odbrana ih nalazi apsolutno netačnim, iz razloga što iz iskaza osoba koje je navodno optuženi tukao i kcji su saslušani kao svjedoci, jasno proizilazi da se radi o instruisanim osobama, koje su dolazile u protivrječnost sami sa sobom, međusobnu protivrječnost i protivrječnost sa objektivnim dokazima.

26. Nasuprot optužbi koja je u cjelosti pravno i činjenično konfuzna i zasnovana uglavnom na subjektivnim dokazima, odbrana je, kako je istakao branilac, dala konzistentan dokazni materijal, zasnovan, prije svega, na objektivnim dokazima, koje svjedoci odbrane kao subjektivni dokazi samo dopunjuju ili potvrđuju.

6. Nalazi suda

27. Ocjenom svih provedenih dokaza, kako pojedinačno tako i dovedenih u njihovu međusobnu vezu, sud je ispitao činjenični supstrat optužbe, koji se odnosi na postojanje kumulativno postavljenih elementa krivičnog djela Zločina protiv čovječnosti iz člana 172. stav 1. KZ BiH.

28. Naime, tužilaštvo je zastupalo tezu da je u inkriminisano vrijeme za optuženog trajao širok i sistematičan napad od strane postrojbi HVO uključujući i pripadnike vojne policije HVO-a na civilno bošnjačko stanovništvo na teritoriji opštine Kreševo.

29. U cilju dokazivanja ovog bitnog elementa krivičnog djela Zločina protiv čovječnosti tužilaštvo je ostalo kod svog prijedloga iz prvostepenog postupka, da sud prihvati kao dokazane činjenice koje je utvrdio MKSJ u predmetima IT-95-14/2-T, *Tužilac protiv Kordić Darja i Čerkez Marja*, (prvostepena presuda od 26.2.2001.g. i drugostepena presuda od 17.12.2004.g.).

30. U razmatranju dokazanosti počinjenja krivičnopравниh radnji koje se optuženom Krešu Lučiću stavljaju na teret, a time i njegove krivične odgovornosti, sud je izvršio produbljenu analizu relevantnih dokaza, te će, u nastavku ovog izlaganja, iznijeti razloge kojima se rukovodio u donošenju odluke, a kako je to imperativno predviđeno odredbom člana 290. stav 7. ZKP BiH.

31. Apelaciono vijeće će se u prvom redu baviti onim dokazima koji su nužni za svrhu ove presude, odnosno vijeće smatra da nije nužno raspravljati baš o svakom dokazu.¹ Drugim riječima, ovo vijeće nalazi da je dovoljno da se koncentriše na ispitivanje i ocjenu dokaza na kojima se zasniva krivično djelo koje se optuženom stavlja na teret. Stoga će se njegova pažnja u tom propedeutskom pristupu najprije ograničiti na svestranu analizu uslova primjenljivosti opšteg elementa zločina protiv čovječnosti (*chapeau*) iz stava 1. citiranog člana oličenog u postojanju *širokog ili sistematičnog napada* usmjerenog protiv bilo kojeg civilnog stanovništva, te njegovih podelemenata - znanja počinioca za takav napad i da djelo počinioca predstavlja dio napada, odnosno da postoji *nexus* između djela počinioca i napada na civilno stanovništvo, sve to uz razmatranje činjenične osnove predmeta. Tek potom, zavisno od odgovora na ova pitanja, imajući u vidu odbranu optuženog, vijeće će razmatrati dokazanost činjeničnih tvrdnji tužilaštva vezanih za pojedinačne inkriminacije u mjeri koliko je to potrebno za ovu presudu (vidjeti para. 84. ove presude).

7. Primjenljivo pravo - elementi Zločina protiv čovječnosti

- (a) Uslov da zločini protiv čovječnosti moraju biti počinjeni u kontekstu širokog ili sistematičnog napada

¹ V. presudu Pretresnog vijeća I MKSJ u predmetu *Tužilac protiv Darja Kordića i Marja Čerkeza*, predmet br.IT-95-14/2-T od 26.2.2001. (u daljem tekstu: cit. prvostepena presuda MKSJ-a), par.20., te presudu Žalbenog vijećau istom predmetu broj: IT-95-14/2-A od 17-12-2004., par.382. (u daljem tekstu: cit. drugostepena presuda MKSJ-a).

32. Apelaciono vijeće podsjeća da djela nekog optuženog, da bi se pravno okvalifikovala kao Zločini protiv čovječnosti, moraju ulaziti u okvir širokog ili sistematičnog napada usmjerenog protiv bilo kojeg civilnog stanovništva.

33. U stavu drugom, tačka a) dato je pojmovno značenje izraza „napad“ iz stava prvog člana 172. KZ BiH koje podrazumijeva ponašanje koje uključuje višestruko činjenje djela iz stava 1. citiranog člana bilo protiv kojeg civilnog stanovništva na osnovi ili u cilju državne politike ili politike neke organizacije da se učini takav napad.

34. U praksi MKSJ koristi se formulacija „rasprostranjen napad“, što se odnosi na velike razmjere napada i broj osoba koji su njegov predmet, dok se formulacija „sistematski“ odnosi na organizovan karakter djela nasilja i malu vjerovatnoću da su ona počinjena nasumično. Obrasci zločina – to jest redovno ponavljanje, koje nije slučajno, sličnog kažnjivog ponašanja - uobičajeni su izraz takvog sistemskog događanja.²

(b) Uslov da optuženi zna da su njegova djela dio širokog protivpravnog napada

35. Apelaciono vijeće smatra da je *mens rea* zločina protiv čovječnosti ostvarena kada optuženi posjeduje očuvanu svijest i volju da počini jedno ili više osnovnih djela za koje je optužen (djela u osnovi zločina), kada zna za postojanje napada na civilno stanovništvo, i takođe, zna da njegova djela čine dio ili ulaze u okvire tog napada, dakle, kada optuženi zna za kontekstualnu osnovu djela kojeg je počinio.

36. U odnosu na uslov da napad mora biti usmjeren protiv civilnog stanovništva Žalbena vijeće MKSJ u predmetu *Kunarac i drugi*, 12. jun 2002., para.90., je konstatovalo, kako izraz „usmjeren protiv“ znači da je „u kontekstu zločina protiv čovječnosti civilno stanovništvo primarni objekt napada.“

37. Prije nego što je Apelaciono vijeće došlo do relevantnih činjeničnih nalaza na osnovu kojih je izvelo zaključak koji se odnosi na (ne)egzistentnost napada navedenih karakteristika, imalo je u vidu tvrdnju tužioca za kojeg postojanje takvog napada od strane HVO ničim nije upitno, i sa druge strane, imalo je u vidu poziciju odbrane koja je po tom pitanju bila kristalno jasna kada tvrdi, da takvog napada od strane HVO na muslimansko civilno stanovništvo na području Kreševa jednostavno nije bilo, čak naprotiv, da je ARBiH napala Kreševo.

(1) Odbijanje *tu quoque* principa: argument da je protivnik počinio slična krivična djela nije valjana odbrana

38. U predmetu *Kupreškić i dr.*, (Pretresno vijeće) MKSJ, 14.januar, 2000, para.51, 515-520, za ovu argumentaciju navodi kako „ (...) [S]e može tumačiti kao da kršenje

² V. cit. drugostepenu presudu MKSJ, par.94.

međunarodnog humanitarnog prava, budući da ih je i protivnik činio, opravdavaju slična kršenja zaraćene strane. Međutim, *tu quoque* odbrani nema mjesta zainteresovanosti u savremenom međunarodnom humanitarnom pravu“. Pretresno vijeće MKSJ je u tom predmetu odbacilo navedeni princip kao „pogrešan i neprimjenljiv“ u međunarodnom humanitarnom pravu. To mora biti univerzalno odbačeno i, u principu, pogrešno, jer je po njemu „humanitarno pravo zasnovano na uskoj bilateralnoj razmijeni prava i obaveza“. Prije, „veći dio ovog korpusa prava postavlja apsolutne obaveze, i to one koje su bezuslovne, odnosno, drugim riječima, nisu zasnovane na reciprocitetu.“³

39. Na ovakvo, ispravno stanovište prakse MKSJ, se pozivalo tužilaštvo, citirajući presudu prvostepenog vijeća u predmetu MKSJ koji se odnosio na *Daria Kordića i Maria Čerkeza* („to što su možda Bošnjaci proganjali Hrvate u drugim opštinama ne krnji ovaj nalaz i ni na koji način ne opravdava progon koji je vršio HVO /t.520, str.158 /).“

40. Pa ipak, Apelaciono vijeće u razmatranju pitanja reciprociteta obaveza svoju pažnju zadržava na mišljenju Žalbenog vijeća MKSJ u predmetu *Kunarac, Kovač i Vuković*, u presudi od 12. juna 2002., para. 87-88. u kom se navodi: “Dokazi o napadu druge strane na civilno stanovništvo optuženog mogu se izvoditi samo ako se njima pokušava „dokazati ili opovrći neki od navoda iz optužnice“, a osobito navod tužioca o tome da je postojao „rasprostranjeni ili sistematski napad usmjeren protiv nekog civilnog stanovništva.“

41. Upravo je odbrana Kreša Lučića postupila na izloženi način kada je istrajavala i na kraju dokazala tokom postupka da je ARBiH prva napala kako opštinu Kreševo tako i sam grad Kreševo. O tome vidjeti para. 70 ove presude. Na ovom mjestu, se stvar oko primjene ovog principa može posmatrati iz obrnute perspektive. Naime, ako se imaju u vidu utvrđene činjenice iz pravosnažnih presuda MKSJ, koje apsolutno nisu sporne ni za ovo Apelaciono vijeće, a po kojim je, na području Srednje Bosne (Lašvanska dolina) HVO napao na civilno bošnjačko stanovništvo vršeći njegov progon, to nije bio razlog da njegov protivnik ARBiH čini slična (ne)djela granatiranjem civilnih ciljeva na području Kreševa. No, kako to nije bio predmet optužbe u ovom predmetu, Vijeće se neće dalje zadržavati na razmatranju dosega primjene ove argumentacije. Vijeće se, dakle, bavilo ovim pitanjem samo ukoliko je trebalo otkloniti zamjenu teza.

42. Apelaciono vijeće je formalno na prijedlog Tužilaštva primilo na znanje utvrđene činjenice iz prvostepene (IT-95-14/2-T od 26.02.2001.) i drugostepene presude (IT-95-14/2-A od 17.12.2004.) u predmetu Tužilac protiv *Daria Kordića i Maria Čerkeza* MKSJ, a po istim, težina dokaza jasno kazuje na progon Bošnjaka u opštinama Srednje Bosne u kojim je vlast preuzeo HVO, među kojima i opštine Kiseljak, Busovača i Vitez, što je u svom činjeničnom nalazu ponovilo i Žalbeno vijeće, uz ocjenu da je taj napad bio rasprostranjen i

³ V.Human Rights Watch, *Genocid, Ratni zločini, Zločini protiv čovječnosti*, Tematska zbirka izvoda iz jurisprudencije MKSJ, UNDP Serbia and Montenegro,2004, str.143.

sistematičan, usmjeren protiv civilnog stanovništva, da je počinjen u toku oružanog sukoba između HVO i ARBiH, da zločini počinjeni tokom napada predstavljaju progon.

43. Međutim, u svom pozivanju na navedene judikate MKSJ, na što je odbrana dala svoj osvrt u završnoj riječi, tužilac iz svoje percepcije ispušta navode Žalbenog vijeća u istom predmetu, *Daria Kordića i Maria Čerkeza*: „Žalbeno vijeće u vezi sa Kreševom napominje da ono u odgovarajućim tačkama optužnice nije navedeno; dakle, nema osnova za osuđujuću presudu u slučaju Kreševa. Što se tiče ofanziva u Kreševu i Žepču u junu 1993., o kojima se raspravlja u paragrafima 727. i 728. prvostepene presude, Pretresno vijeće ne donosi nikakav zaključak o karakteru tih napada (para.659)“, kao i navode: „S obzirom na prethodno, Žalbeno vijeće zaključuje da se nalaz iz paragrafa 520 prvostepene presude o progonima u opštinama mora poništiti u vezi sa Kreševom, Žepčom i Varešom (para.660).“

44. Suprotno ovakvom zaključku Žalbenog vijeća MKSJ na čiju se presudu tužilac poziva u građenju svoje teorije o postojanju širokog i sistematičnog napada vojske i vojne policije HVO-a usmjerenog protiv civilnog bošnjačkog stanovništva, tužilac u uvodnom dijelu činjeničnog opisa, napad navedenih karakteristika vezuje, pored ostalih, za teritoriju opštine Kreševo.

45. Ispitujući tačnost navoda optužbe, Apelaciono vijeće, podsjeća na odredbu člana 280. ZKP BiH, po kojoj se presuda, između ostalog, može odnositi samo na djelo koje je predmet optužbe sadržane u potvrđenoj, odnosno na glavnom pretresu izmijenjenoj optužbi, dok sud nije vezan za prijedloge tužioca u pogledu pravne ocjene djela.

46. Kako se u činjeničnom supstratu optužbe vezano za počinjenje inkriminisanih radnji od strane optuženog, za koje se tvrdi da predstavljaju dio takvog napada, spominju lokaliteti koji se isključivo odnose na Kreševo i njegovu opštinu, to je razmatranje pitanja od koga je preduzet široki i sistematični napad, a time i za ispunjenost ostalih uslova koji se traže za egzistentnost ovog krivičnog djela, trebalo u geografskom smislu vezati samo za ovo područje, a ne i za šire područje, koje čini Srednju Bosnu.⁴

⁴ Prilikom razmatranja ovog pitanja Apelaciono vijeće je imalo u vidu stav Pretresnog vijeća MKSJ u predmetu *Blaškić*, 3 mart 2000., para.64, po kome: „Nije neophodno dokazati postojanje oružanog sukoba za svaku pojedinu opštinu. Dovoljno je pokazati postojanje sukoba u čitavoj regiji kojoj dotične opštine pripadaju.“ Međutim, po mišljenju Apelacionog vijeća, ovakav stav primjenjen u ovom predmetu treba posmatrati isključivo u kontekstu ispunjenosti zahtjeva koji se odnosi na postojanje oružanog sukoba kao opšteg elementa za zločine iz člana 2. Statuta koji se bavi teškim povredama Ženevskih konvencija iz 1949.godine, odnosno primjenljivosti uslova za postojanje Ratnog zločina protiv civilnog stanovništva iz člana 173.KZ BiH, a ne i za postojanje Zločina protiv čovječnosti iz člana 172. KZ BiH. Stoga će se ovo Apelaciono vijeće u prvom redu baviti razmatranjem postojanja napada.navedenih svojstava kao opšteg elemenata bića ovog krivičnog djela, a tek uzgredno postojanjem oružanog sukoba između HVO i ARBiH.

47. Brojni izvedeni dokazi, kako optužbe tako i odbrane, oni od subjektivnog ali i objektivnog značaja, na koje ni zastupnik optužbe nije imao primjedbi, ukazuju, suprotno tvrdnjama optužbe, da je ARBiH bila ta, a ne postrojbe HVO-a, koja je napala Kreševo.⁵

48. Obzirom da se radi o odlučujućem elementu, bez koga nema ni ispunjenosti bića krivičnog djela zločini protiv čovječnosti za koje se tereti optuženi, Vijeće će na jedan sistematski i pregledan način dati ocjenu dokaza, te izložiti činjenice koje su na tim dokazima utemeljene, a koje su opredijelile sud na zaključak da tužilac nije dokazao navode iz optužbe o postojanju širokog i sistematičnog napada od strane HVO-a na području opštine Kreševo u inkriminisanom periodu, kod kojih navoda je ostao do završetka pretresa pred vijećem Apelacionog odjeljenja.

(2) Nacionalna struktura stanovništava na području opštine Kreševo za period 1991. god.

49. Prema svjedočenju stručnog lica Žarka Pavlovića, kao dokaza odbrane, opština Kreševo po popisu iz 1991. godine je brojala 6.731 stanovnika, raspoređenih u 27 naselja. Nacionalni sastav stanovništva je bio slijedeći: Hrvata 4.714 ili 70,03%, Bošnjaka 1.531 ili 22,7%, Srba 34 ili 0,50%, Jugoslovena 251 ili 3,72%, ostalih 201 ili 3,1%, što je sve prezentirano uz popratnu dokumentaciju (DVD sa mapama i kartama).

50. Dakle, evidentno je da je u vrijeme početka sukoba na teritoriji opštine Kreševo, koja je bila najisturenija opština u odnosu na položaje ARBiH u regiji Srednje Bosne, u nacionalnom sastavu stanovništva, hrvatsko stanovništvo činilo apsolutnu većinu.

51. Odbrambene snage u opštini Kreševo neposredno prije sukoba čine hrvatsko i bošnjačko stanovništvo, odnosno dvije komponente: Hrvatsko Vjeće Obrane (HVO) i Teritorijalna odbrana (TO), koja kasnije prerasta u Armiju Republike Bosne i Hercegovine (ARBiH). U tom periodu dolazi do formiranja Predsjedništva Kriznog štaba opštine Kreševo, prvog zajedničkog Ratnog Predsjedništva, koje u okviru svoje nadležnosti preduzima određene aktivnosti na planu zajedničke odbrane Hrvata i Bošnjaka u odnosu na snage Vojske Republike Srpske (VRS) koja je vršila borbena dejstva u bližoj i daljoj okolini opštine Kreševo.

52. Na navedeno upućuje i Zaključak sa sjednice Predsjedništva Kriznog štaba opštine Kreševo od 04.08.1992. godine, potpisan od strane tadašnjeg predsjednika tog Predsjedništva, Viktora Buljana.

53. Na ovu okolnost pored Žarka Pavlovića, koji je u vrijeme tih događaja vršio dužnost operativnog časnika u III bojnoj HVO-a, svjedočili su Ivo Kuliš, te sâm optuženi, dajući detaljan prikaz stanja, odnosno organizacije vojnih struktura, njihovog taktičkog

⁵ V. Charles R. Shrader, *The Muslim-Croat Civil War in Central Bosnia, A Military History 1992-1994*, Texas A&M, University Press, College Station, Eastern European studies: № 23, First edition, 2003, ps 77, 139-40,

raspoređivanja, funkcionisanja i operativnog dejstva neposredno prije sukoba između jedinica HVO i ARBiH na području ove opštine. Prvobitne aktivnosti pomenutih zajedničkih snaga bile su usmjerene na održavanje linija prema VRS i kako to svjedok Pavlović slikovito navodi: „U tom razdoblju oni (misli na zajedničke vojne snage, op. suda) su funkcionirali kao jedno biće, jer smo imali tako dobru suradnju.“

54. U periodu aprila mjeseca 1993. godine, po odluci Ratnog predsjedništva, već je na području opštine Kreševo, i to strateški na ulazu i izlazu, bilo formirano nekoliko zajedničkih punktova. Iste su obezbjeđivali pripadnici vojne i civilne policije, a u sklopu civilne policije bilo je i pripadnika bošnjačke nacionalnosti.

55. Pored svjedoka odbrane, i to većinom tadašnjih pripadnika voda vojne policije, o zajedničkim punktovima svjedočio je i svjedok tužilaštva Refik Hodžić. Svjedok je 11 godina prije sukoba bio pripadnik rezervnog sastava policije, i tu dužnost je obavljao sve do kraja 5. i početka 6. mjeseca 1993. godine, kada mu je oduzeto naoružanje. Do tog momenta on je obavljao svoju dužnost rezervnog policajca na punktu Tomić, skupa sa kolegama hrvatske i bošnjačke nacionalnosti, sve dok nije kako on to navodi došlo do razlaza ARBiH i HVO-a.

56. Nadalje, na ovom mjestu je bitno pomenuti i okolnost da je zapovjedništvo nad snagama vojne policije u inkriminisanoj periodu preuzela III-a Bojna Kreševo i pomoćnik za sigurnost, odnosno Služba istražne sigurnosti (SIS) III-e Bojne Kreševo.

57. Naime, slijedeći iskaze obje grupe svjedoka, kako tužilaštva tako i odbrane, uvidom u materijalne dokaze, te cijeneći iskaz i samog optuženog saslušanog kao svjedoka, koji je saglasan sa ostalim iskazima po ovom pitanju, nespornom je utvrđena činjenica da je ARBiH, nakon par incidenata koji su prethodili na području opštine Kreševo, dana 17.06.1993. godine otpočela napad i na samo Kreševo kao i rubna područja te opštine. Napad je počeo granatiranjem vitalnih objekata u samom gradu, kojom prilikom je došlo do stradanja civila. Slijedom toga, nisu tačni navodi optužbe po kojim je optuženi predmetno djelo izvršio u razdoblju april – septembar '93. godine.

58. Čak su i svi svjedoci optužbe potvrdili da su uhapšeni ili zatvoreni nakon što je započeo, kako oni kažu, rat, a to je bilo nakon 17.6.1993. godine

59. Na ove okolnosti sa konkretnim označavanjem datuma kada je počeo napad ARBiH na Kreševo, saglasno su svjedočili, između ostalih, Topalović Admir, Ahabović Junuz, Popara Avdulah, zatim svjedoci odbrane Pavlović Žarko, Ivo Kuliš, Tomo Čelan, Vila Orhan i drugi.

60. Tako svjedok tužilaštva Topalović Admir, čijem svjedočenju je ovo vijeće u potpunosti poklonilo vjeru u svim aspektima, prilikom saslušanja na glavnom pretresu navodi da su

prvi sukobi počeli 17. ili 18.6.1993. godine, kojeg dana je bilo intenzivnije granatiranje. Svjedok takode potvrđuje da je od granata koje su padale poginuo Mišanović Marko na mjestu zvanom Brce, udaljenom 50-100 metara od pekare u kojoj je svjedok radio, dok je djevojčica, kćerka Ahbabović Mirse stradala, misleći na njeno ranjavanje. Navode njegovog svjedočenja potkrepljuje i svjedok optužbe Ahbabović Junuz.

61. U iskazu svjedoka Pavlovića, čije svjedočenje sud cijeni objektivnim i uvjerljivim, dat je cjelovit prikaz razvoja borbenih dejstava ARBiH, njihovih ciljeva i posljedica iz kojih je jasno da HVO Kreševo u borbenim djelovanjima nikada nije izašao iz okvira općine Kreševo, odnosno da nije učestvovao u planiranom širokom i sistematičnom napadu na bošnjačko stanovništvo ove opštine.

62. Potrebno je uzeti u obzir, a kako to jasno i detaljno obrazlaže svjedok Pavlović da je u momentu neposrednog otpočinjanja napada od strane ARBiH, navedena bojna HVO brojala oko 900 pripadnika, dok su na tom području postojale dvije brigade ARBiH: Deveta brdska i 82. Fočanska. Ukoliko se uzme u obzir prema slobodnoj procjeni da je brigada u to vrijeme brojala oko 2500 -3000 ljudi, može se tvrditi, slijedom njegovog svjedočenja, da je u tom momentu na širem području Kreševa pod borbenom gotovošću bilo negdje oko 5000-6000 pripadnika ARBiH.

63. Konačno, kao zaključak svog izlaganja, iznoseći ono što je preživio ali i sa aspekta stručne analize, ovaj svjedok navodi da: „ HVO općine Kreševo nije moglo ni pedlja naprijed, jer smo se branili grčevito da očuvamo ovaj dio jedne trećine općine koji nam je ostao, a kamo li da vršimo ofanzivne operacije, jer to bi bilo suludo, to bi bio genocid za svoj narod-voditi nekog u propast.“

64. Imajući u vidu ove dokaze, Apelaciono vijeće nalazi očiglednim, da je omjer snaga bio višestruko nesrazmjern, odnosno da je ARBiH bila ta koja je imala vojnu snagu i nadmoć u ljudstvu⁶, nasuprot HVO-u, koje sa raspoloživim ljudskim potencijalom nije imalo dovoljnu vojnu snagu da bi izvršilo bilo kakav napad, pogotov ne takav koji bi bio rasprostranjen i širih razmjera.

65. Stručnu ekspertizu Pavlović Žarka u potpunosti je svojim iskazom potvrdio svjedok odbrane Kuliš Ivo koji je u inkriminisano vrijeme bio zapovjednik HVO Kreševo.

66. Dajući jednu generalnu sliku dešavanja koja su prethodila napadu ARBiH na Kreševo, ovaj svjedok je potvrdio da je, nakon više incidenta koje svjedok detaljno opisuje, dana 17.06.1993. godine uslijedio žestok napad ARBiH na dvije trećine linije odbrane Kreševa, kao i na samu užu jezgru grada. Naime, tog dana otpočelo je granatiranje, kojom prilikom su granate padale oko doma zdravlja, objekta gdje je bilo smješteno zapovjedništvo HVO-a. Granate su padale u blizini pekare, koja je bila aktivna za potrebe HVO-a, kod Osnovne

⁶ 6-8000 vojnika, *ibidem*

škole, a kasnije i kod privatnih kuća, što je za posljedicu imalo i civilne žrtve rata u samom Kreševu. Među ovim civilnim žrtvama bio je kako to svjedok potvrđuje na upit branioca i Mišanović Marko, koji je pogoden gelerima granate koja je pala u blizini njegove porodične kuće, o čijoj smrti postoji materijalni dokaz i to- Potvrda o smrti ovog lica, izdata u ambulanti Tomić. Ovaj svjedok opisujući razmjere i intenzitet napada kaže „...napad je bio stvarno silovit i sa upotrebom, prije svega, dosta ljudstva, odnosno vojnika, a i tehnike...“, a zatim ističe da sa druge strane, pripadnici odbrane Kreševa nisu do tada imali borbenog iskustva, što je za posljedicu samo prvog dana imalo 6-7 poginulih pripadnika HVO. Konačno, svjedok temeljem analitičkih zabilješki tvrdi da je u slijedećih nešto više od mjesec dana bilo ukupno 51 poginuli vojnik na strani HVO-a.

67. O broju poginulih branitelja u Kreševu, svjedoči i dokument pod nazivom Spisak poginulih branitelja u Kreševu u periodu 4-9 mjeseca 1993. g., izdat od Službe za gospodarstvo, obnovu, socijalnu skrb i prognanike opštine Kreševo, broj 03-41-s1/07 od 15.05.2007. godine, na kojem spisku se nalazi 56 lica. Sve navedene osobe osim jedne, koja je poginula u Kaćunima, opština Busovača, su poginule na području opštine Kreševo. Iako sam naziv ovog dokumenta upućuje na stradanja od mjeseca aprila 1993. godine, uvidom u isti evidentno je da su sva lica, osim lica stradalog u Busovači, stradala u periodu 6, 7, 8. i 9. mjeseca, dok je samo na dan 17.06.1993. godine poginulo njih devet.

68. Dio napada bio je usmjeren i na sela Deževica i Pirin, sela u kojima su isključivo živjeli Hrvati. Svjedok Kuliš, uz prezentaciju propratne materijalne dokumentacije, prije svega fotografija opisuje stradanja u ovim hrvatskim selima, koja su popaljena i srušena gotovo do temelja, a stanovništvo raseljeno sa područja istih. Navedeno potvrđuju i Ratni izvještaj Župe Deževice od 12.9.1995. g., sačinjen od župnika Danijela Jakovljevića, kao i fotografije o rušenju i paljenju ova dva sela.

69. U toj zbrci ratnih dešavanja nastupila je panika među stanovništvom, kako hrvatskim tako i bošnjačkim, što je za posljedicu imalo da je veliki dio stanovništva, njih oko hiljadu do dvije pokušalo ili krenulo prema Kiseljaku, a sve, kako to ovaj svjedok zaključuje, u cilju iseljavanja sa područja opštine Kreševo. U prilog navedenom govori i pismo gvardijana Kreševskog samostana fra Jure Miletića od 21.6.1993. godine upućenog Nadbiskupskom ordinarijatu u Sarajevu. U pismu se, između ostalog, navodi da je ARBiH dana 20.6.1993. godine izvršila vojnički napad na Kreševo, te je radi tog izvršena evakuacija žena i djece. Takođe, se ističe da je ARBiH tokom čitavog dana brutalno napadala linije odbrane Kreševa, te ima dosta ranjenih i mrtvih koje je nemoguće izvući, a da je Kreševo sa svih strana opkoljeno, pa postoji bojazan od stradanja nezaštićenih civila, na što ukazuje sudbina sela Pirin, koje je dva dana prije spaljeno i opljačkano. Na kraju se moli za hitnu intervenciju kod Skupštine i Vlade BiH, te komande ARBiH da se stanovništvo zaštiti i omogući povratak na ognjišta i daljnji suživot koji ima vjekovnu tradiciju, te da nikada nije bilo sukoba sa muslimanima.

70. I svjedok odbrane Avdulah Popara svjedoči o početku borbi između kako on kaže TO i HVO-a. Taj dan kada su počele borbe nestalo je struje, a hrvatsko stanovništvo se počelo pripremati za iseljenje iz Kreševa, jer su se po ocjeni ovog svjedoka bojali pada Kreševa, što sve po ocjeni ovog vijeća ukazuje na jedno stanje sveopšte panike, straha i konfuzije među stanovništvom opštine Kreševo, kako bošnjačkim tako i hrvatskim.

71. U prilog zaključku da se zaista radilo o napadu ARBiH na opštinu Kreševo, a ne obrnuto, da je HVO izvršio napad, idu i iskazi svjedoka Čelan Tome, Vila Orhana, Beganović Ahmeda i Kardaš Šefika. Navedeni svjedoci, od kojih su posljednja tri pripadnici ... nacionalnosti, su u svojim iskazima potvrdili da je ARBiH ta koja je izvršila napad na Kreševo, do kojeg momenta su živjeli u relativno dobrim odnosima Hrvati i Bošnjaci. Nakon napada došlo je do pogoršanja odnosa između Hrvata i Bošnjaka.

72. Svjedok Vila Orhan, inače liječnik i ugledni građanin Kreševa, koji je i u toku rata ostao da živi u svom domu u ovoj opštini, navodi da su Hrvati i Bošnjaci do sukoba živjeli u dobrim odnosima, a da on lično ni nakon izbijanja sukoba nije imao nikakvih problema, pogotovo ne od vojnih policajaca po zapovjedništvom Kreše Lučić, koji su bili smješteni u prostorijama ispod njegovog stana. Po njegovoj evidenciji u tom periodu je bilo oko 72 poginula vojnika HVO-a. Konačno, svjedok ističe da su problemi počeli pristizanjem hrvatskih izbjeglica sa drugih područja i vojnih jedinica koje nisu bili sa tog područja, te je postojala bojazan od odmazde nad bošnjačkim stanovništvom. Naime, Kreševo je opština u kojoj se najduže uspio održati iole normalan život pripadnika ova dva naroda.

73. Dakle, odbrana je uspjela dokazati, a na što svi izvedeni dokazi jasno upućuju, u odnosu na činjenični opis iz optužnice o postojanju širokog i sistematičnog napada HVO-a usmjerenog protiv bošnjačkog stanovništva u period od 4-9 mjeseca 1993. g., da, ne samo da nije bilo ovakvog napada, već da u periodu od mjeseca aprila pa do 17.6.1993. g. nije bilo nikakvih posebnih vojnih dešavanja. Sve što se događalo na teritorijima drugih opština u Srednjoj Bosni, nije bio obrazac koji bi se primjenio na područje opštine Kreševo, te utvrđenja i prihvaćene činjenice o postojanju širokog i sistematičnog napada na pomenutim opštinama ne mogu po automatizmu, bez činjenične utemeljenosti, biti primjenjene i smatrati se nespornim za područje opštine Kreševo.

74. Odbrana je izvela više dokaza od objektivnog značaja sa ciljem da dokaže kako prava namjera zapovjedništva ARBiH nije bila uspostava primirja sa HVO i održavanje mira koji je postojao na području opštine Kreševo, nego naprotiv, incidentima isprovocirati sukob i dobiti razlog napada na Kreševo. Tako je zapovjednik III korpusa ARBiH, sutradan po zaključenju sporazuma između HVO i ARBiH od 21.4.1993. koji ove dvije oružane sile tretira kao legalne i jednake, izdao naredbu svojim podređenim na području Središnje Bosne u kojoj su date varijante djelovanja kako prema HVO uopšte, tako i prema Kreševu (dokaz odbrane br. O-6), što potvrđuju borbeni izvještaji iz tog korpusa (dokazi odbrane pod br. O-5 i O-7). Da se radi o planiranom sukobu, odbrana je podastrla dokaz, koji je ujedno i

dokumenat MKSJ, u vidu izvještaja sačinjenog od strane bivšeg načelnika Glavnog štaba ARBiH Sefera Halilovića koji je uputio svojoj Vrhovnoj komandi u kojem stoji: “[D]a ranije postavljeni zadaci oslobađanja putnog pravca Dusina-Fojnica (to je putni pravac preko Kreševa, op. branioca) i oslobađanje Kreševa nisu izvršeni.”(Dokaz odbrane br. 0-15). Stoga se čini, logičnim pitanje branioca, od koga je Kreševo trebalo osloboditi kada je u istom bila HVO kao legalna oružana snaga i u kojem apsolutnu većinu čini stanovništvo hrvatske nacionalnosti. Takođe, iz dokaza kojeg je odbrana prezentirala, radi se o dokazu br. 0-9, da se vidjeti kako je načelnik Glavnog štaba ARBiH Rasim Delić naredbom od 14.6. 1993. godine, izričito zabranio sklapanje sporazuma na lokalnoj razini sa HVO, mada je takav sporazum o predaji naoružanja već bio zaključen (dokaz odbrane br. 0-2) na području Kreševa i Fojnice, što je bilo komplementarno sa ranije spomenutim sporazumom iz Zenice od 21.4.1993. godine, da bi samo tri dana nakon izdavanja pomenute naredbe došlo do napada ARBiH na Kreševo.

75. Vijeće je cijeneći iskaz optuženog Kreša Lučića, našlo da je isti saglasan sa ostalim iskazima kojima je poklonjena vjera u pogledu činjeničnih utvrđenja na kojima je sud zasnovao svoju odluku. Sud je bio naročito pažljiv prilikom ocjene ovog iskaza obzirom da je optuženi u pravilu zainteresovan da olakša svoj položaj tokom krivičnog postupka, ali je detaljnom analizom njegovog svjedočenja i komparacijom sa iskazima svjedoka čije je svjedočenje cijenio kao vjerodostojno, našao da se njegov iskaz s istim poklapa u bitnim činjenicama vezanim za predmetne inkriminacije, u prvom redu, sa onim koje su se odnosile na odsustvo opšteg elementa u smislu predmetnog krivičnog djela.

76. Naime, optuženi je prilikom svjedočenja na jedan dosta konzistentan način, naravno prema vlastitom viđenju, i saglasno ostalim svjedočima, opisao dešavanja u inkriminisanom periodu, potvrđujući da je napad ARBiH počeo 17.03.1993. g. Tog jutra, kako to optuženi opisuje, bio je opšti metež i rasulo u Kreševu, jer su počele padati granate po gradu. Tom prilikom poginuo je civil Mišanović, jedna djevojčica je izgubila oko, dok je jedan momak kod stožera ostao bez noge. Ove činjenične okolnosti o kojima je optuženi svjedočio su, po mišljenju ovog vijeća, od značaja kada se bude istraživalo postojanje *mens rea* na njegovoj strani o postojanju napada navedenih karakteristika.

77. Polazeći od činjenice koju ni tužilaštvo ne spori, da je u vrijeme početka sukoba na teritoriji opštine Kreševo, u nacionalnom sastavu stanovništva hrvatsko stanovništvo činilo apsolutnu većinu, sasvim se nelogičnom, zaključuje sud, čini teza tužilaštva da je HVO, kao oružana komponenta tog naroda izvršio širok i sistematičan napad na opštinu Kreševo, a time i napad na njegovo, u ovom slučaju, većinsko hrvatsko stanovništvo.

78. Stoga, a kako to proizilazi iz iskaza svjedoka, ali i dokaza od objektivnog značaja, sud je, detaljno cijeneći sve navedene činjenice, kao i činjenicu koju je sud prihvatio kao istinitu, da je HVO u tom periodu brojao oko 900 pripadnika, došao do razumnog zaključka da je ARBiH bila ta, koja je i formacijski i prema svojim raspoloživim vojnim kapacitetima,

bila nadmoćnija i u prilici da otpočne napad širih razmjera. ARBiH je imala interes da zauzme područje ove opštine, iz razloga ovladavanja i kontrolisanja vitalne putne komunikacije na potezu Tarčin preko Kreševa- Dusina- Fojnica. Uostalom, zašto bi HVO, kako to logično primjećuje branilac optuženog, imao potrebu nekoga napadati kada je na navedenom području imao stanje pod svojom kontrolom.

79. O aktivnostima ARBiH, odnosno u prilog nedokazanosti tužilačke teze da je HVO izvršio širok i sistematičan napad, govori i materijalna dokumentacija, i to: Naredba izdata od strane komande 3. Korpusa od 22.04.1993. godine, izdata dva dana poslije sporazuma sa HVO-om u Zenici, a u kome se naređuju varijante angažovanja snaga i zadaci jedinicama za slučaj narušavanja dogovorenog prekida sukoba; Naredba Komande 3. Korpusa od 21.05.1993. godine o ostvarenju borbenih dejstava na području opštine Fojnica, Kiseljak i Kreševo, kao i Vanredno izvješće o stanju u OZ Središnja Bosna od 17.06.1993. godine, u kome zapovjednik Tihomir Blaškić izvještava o stanju u ovoj zoni odgovornosti, sa naglaskom da je tog jutra, dakle 17.06.1993. godine izvršen jak napad na teritorije općine Kiseljak i Kreševo i to iz pravca Igman, Tarčin prema Kreševu. Konačno tu je i Izvod iz knjige „Lukava strategija“ u kojoj se nalazi već spomenuti Izvještaj načelnika Glavnog štaba ARBiH Sefera Halilovića, a koji je uputio svojoj Vrhovnoj komandi.

80. Za ovaj sud nije sporno je da su se dešavala stradanja bošnjačkog civilnog stanovništva, kao i da je svo vojno sposobno muško bošnjačko stanovništvo, među kojima i par maloljetnika bilo zatvoreno u halu „Šunje“, o čemu će biti riječi kroz razmatranje pojedinačnih inkriminacija u mjeri u kojoj nalažu činjenični nalazi ove presude, a do čega je, istina, došlo, nakon što je ARBiH izvršila napad na područje opštine Kreševo.

81. Stoga je Apelaciono vijeće u pogledu razmatranja bitnih elemenata bića krivičnog djela zločina protiv čovječnosti, detaljnom ocjenom navedenih iskaza i dokaza od objektivnog značaja, a imajući u vidu činjenicu vezanosti suda za činjenični opis iz optužnice, koji se, pored ostalog, vezuje za područje užeg lokaliteta, u ovom slučaju područje opštine Kreševo, dakle, u odnosu na činjenicu mjesta izvršenja krivičnog djela kao opšteg elementa djela, utvrdilo kako tužilaštvo nije izvan razumne sumnje, dokazalo postojanje širokog i sistematičnog napada od strane HVO-a na opštinu Kreševo.

82. Time, nije ispunjen prvi i opšti elemenat iz bića predmetnog krivičnog djela iz člana 172. stav 1. KZ BiH – postojanje širokog i sistematskog napada na civilno bošnjačko stanovništvo u Kreševu i njegovoj opštini.

83. Konačno, na planu ispitivanja *mens rea* na strani optuženog tužilac nije izveo niti jedan neposredni dokaz, pa ni onaj okolnosni, koji bi razumnog presuditelja naveo na zaključak da bi optuženi znao za napad navedenih atribucija, te da bi njegove protivpravne radnje činile dio tog napada. Odsustvo svijesti na strani optuženog u pogledu postojanja napada

navedenih svojstava povlači za sobom posljedicu da isti ne može biti krivično odgovoran za pojedinačne inkriminacije u smislu predmetnog krivičnog djela.

84. Ovo vijeće podsjeća na ocjenu spomenutu u predmetima *Kupreškić* i *Blaškić*, a preuzetu iz presude MKSR u predmetu *Kayishema* kada se kaže: „Počinilac mora biti svjesno činiti zločine protiv čovječnosti u smislu da mora razumjeti cjelokupni kontekst svog dela. [...] Dio onoga što djelo (ili djela) pojedinca pretvara u zločin protiv čovječnosti jeste uključivanje tog djela u višu dimenziju kriminalnog ponašanja; stoga, da bi optuženi mogao za to snositi krivicu, on mora biti svjestan te više dimenzije. Shodno tome, stvarno ili izvedeno znanje o širem kontekstu napada, dakle da optuženi mora znati da su njegovo djelo (ili djela) dio rasprostranjenog ili sistematskog napada na civilno stanovništvo i da su u skladu sa nekom vrstom politike ili plana, neophodno je da zadovolji traženi element *mens rea* kod optuženog.“⁷

85. Kada se navedeno aplicira na činjenična utvrđenja u ovom predmetu vezano za istraživanje postojanja *mens rea* na strani optuženog, ovo vijeće je imalo u vidu nekoliko činjenica. Optuženi je *in tempore criminis* bio mlad čovjek, kao zapovjednik voda vojne policije u hijerarhijskom smislu se nalazio na najnižem mjestu; po sopstvenom priznanju, on je operativno izvršavao zapovijedi SIS-a i Kriznog stožera Kreševa (od kojeg je postavljen u vrijeme kada su u njegovom sastavu pored Hrvata bili i Muslimani), i kako sâm svjedoči, što su ga smatrali ispravnim mladićem i iz čestite porodice.

86. Apelaciono vijeće nalazi da nema razloga da mu u tome ne vjeruje, imajući u vidu brojna svjedočenja u prvom redu, svjedoka odbrane, ali i optužbe, kao i neposredni uvid ovog vijeća, vezano za ocjenu njegove ličnosti, uključujući i psihološku ocjenu sadržaja njegovog svjedočenja. U svom svjedočenju Ivo Kuliš, tada zapovjednik odbrane Kreševa je izričit u svojoj tvrdnji da je optuženi, kao zapovjednik voda vojne policije, bio samo izvršilac zapovijesti. Takođe, svjedok Marković, koji je u to vrijeme rukovodio službom sigurnosti, navodi kako su privođenja koje je činila vojna policija obavljana po njegovom nalogu, a ne po odluci optuženog, koji za tako nešto nije imao ni ovlaštenja. (U tom pravcu v. para. 56. ove presude). Iz iskaza ovih svjedoka, kao i svjedoka Komšića, čini se neospornim da je vod vojne policije i optuženi kao njegov zapovjednik pretežno bio angažovan na prvoj liniji ratišta , a u ostalom dijelu obavljao poslove iz djelokruga svojih ovlasti, a to su, osiguranje objekata, privođenja vojnih obveznika radi disciplinskog kažnjavanja, asistiranja u radu službe sigurnosti (SIS), koji je bio ovlašten za saslušanje, ne i optuženi; učestvovanje u akciji razoružavanja i privođenja osoba muslimanske nacionalnosti koji nisu predale naoružanje; lica za koja je postojala sumnja da su subverzivno djelovali, među kojim i onih hrvatske nacionalnosti, te dezertera, što je potkrijepljeno i materijalnim

⁷ Prvostepena presuda u predmetu *Kayishema*, para. 133-134, spomenuta u prvostepenoj presudi u predmetu *Kupreškić*, para. 557 i prvostepenoj presudi u predmetu *Blaškić*, para. 249. Pretresno vijeće u predmetu *Tadić* takođe je zaključilo da se do takvog znanja može doći zaključivanjem na osnovu okolnosti (stvarno ili izvedeno znanje), prvostepena presuda u predmetu *Tadić*, para. 657.

dokazima poput Naloga vojnoj policiji Kreševo za privođenje lica zbog neodazivanja pozivu na opću mobilizaciju i zbog izbjegavanja vojne obaveze, od 4.7.1993. godine, izdat od načelnika Ureda za obranu Kreševo. (T-48). Na glavnom pretresu od 19.4. 2007. godine, svjedok optužbe Fazlibašić Fazil, iznosi svoj lični stav po kome ne smatra krivim Kreša Lučića za događanja u Kreševu.

87. Zastupnik optužbe u svojoj završnoj riječi, istina, u kontekstu osporavanja odluke o kazni izrečenoj od strane prvostepenog vijeća po ranijoj presudi, navodi da činjenica da je optuženi kao mlad čovjek dobio zapovjedni položaj, može značiti dosta stvari, na primjer „njegovu nesposobnost da bude vođa“. Takođe, u ovom predmetu nikakvih dokaza nema da je optuženi Krešo Lučić imao bilo kakvo saznanje da je u to vrijeme postojao zajednički plan smišljen i izvršen od strane vođstva bosanskih Hrvata, (niti je van razumne sumnje od strane tužilaštva dokazano da je optuženi s istim imao bilo kakve veze) da se Lašvanska dolina etnički očisti od Muslimana.

88. Sâm optuženi, dakle, ne negira činjenice da je Vojna policija u Kreševu, čiji je zapovjednik bio, učestvovala u razoružavanju lica bošnjačke nacionalnosti, pretresu njihovih kuća, i njihovog sprovođenja, samostalno ili u vidu asistencije civilnoj policiji, sve to po zapovijesti SIS-a ili Kriznog stožera pri III Bojnoj HVO-a, - ali, isključivo, u odnosu na Kreševo i njegovu opštinu. Objektivni dokaz kojeg je predočilo tužilaštvo (Zapovijed broj: 374/98 od 30.06.1993. godine, izdata od strane zapovjednika Zapovjedništva III bojne Kreševo, T-49) iz kojeg proizilazi da je optuženi Krešo Lučić bio neposredno vezan za zapovjedništvo HVO Kreševo, u stvari znači kako je isti bio izdvojen iz zapovjednog lanca vojne policije HVO za Središnju Bosnu, sa logičkim zaključkom koji iz toga proizilazi, da se optuženi ne može smatrati kao osoba koja bi imala važnu ulogu u planiranju ili izvodenju širokog ili sistematskog napada na tom području. Takođe, taj dokaz tužilaštva potvrđuje navode odbrane optuženog po kojim je isti samo izvršavao zapovijesti isključivo Zapovjedništva HVO Kreševo (para. 85.).

89. U predmetu *Kupreškić i dr.*, Pretresno vijeće, u presudi od 14. januara, 2000., para. 556., navodi: “[D]a se potrebna *mens rea* zločina protiv čovječnosti sastoji iz (1) *namjere* da se izvrši dato krivično djelo u kombinaciji sa (2) *svijesti* o širem kontekstu unutar koga se krivično djelo događa.“ Zahtijeva se, dakle, da počinitelj zločina mora znati da su njegova djela dio tog napada, tj. na njegovoj strani mora postojati svijest o *nexus*-u između djela kojeg je počinio i postojanja širokog i sistematičnog napada.

90. Odbrana Kreša Lučića je izvela brojne dokaze iz kojih se dâ zaključiti da je napad ARBiH granatiranjem Kreševa bio neočekivan, unatoč postojećim tenzijama koji su istom prethodili. Svjedoci odbrane su slikovito opisivali opšti kaos i pometnju koja je zavladovala među stanovništvom koje je bilo pripravno za evakuaciju, da je ARBiH na tom sektoru bila jača od HVO-a. Logično je stoga, da je optuženi, kao i vojna policija čiji je zapovjednik bio, bila skoncentrisana na odbranu Kreševa, tako je i sâm Lučić, po njegovom svjedočenju, ali i

po svjedočenju ostalih svjedoka koji su u to vrijeme pripadali vojnoj policiji, u nedostatku ljudstva i autoritetom svog prisustva da suzbije dezertiranje, bio većinu vremena na prvim linijama odbrane. Na tom mjestu, bio je u situaciji da policajcu Denisu Tadiću pruži prvu pomoć kada je ranjen u vrat i tako spriječi njegovo iskrvarenje. U takvim situacionim okolnostima, koje su poprimale i dramatičan karakter, što je uključivalo i djelovanje na odbrambenim zadacima, teško da je optuženi i po objektivnom kriterijumu, mogao imati vremena a time i spoznaju šireg konteksta događanja izvan područja Kreševa.

91. Kako nije dokazano postojanje napada navedenih karakteristika HVO na Kreševo, logično je zaključiti da pojedinačne radnje koje se optuženom stavljaju na teret pod tačkama 1 - 4 optužnice, nisu mogle predstavljati ni dio takvog napada, pa iz tog razloga Apelaciono vijeće ne nalazi potrebnim detaljnije razmatranje pitanja dokazanosti pojedinačnih radnji koje su optužbom stavljene na teret Krešu Lučiću.

92. Pa ipak, vijeće je posebno razmatralo jednu od radnji kojom se tereti optuženi i to onu pod tačkom 1. činjeničnog opisa optužnice u vezi sa tačkom e) stav 1. člana 172. KZ BiH (Zatvaranje ili drugo teško oduzimanje fizičke slobode suprotno osnovnim pravilima međunarodnog prava). To, iz razloga što je vijeće sa činjenične strane našlo utvrđenim prihvatanjem iskaza nekoliko svjedoka optužbe da je optuženi učestvovao u lišavanju slobode nekih od civila bošnjačke nacionalnosti, ali da te činjenice same za sebe nisu bile dovoljne da se isti oglasi krivim po ovoj tački optuženja jer od strane tužilaštva nije dokazano postojanje ostalih uslova da bi se u cjelosti mogla primjeniti relevantna zakonska norma i optuženi mogao proglasiti krivično odgovornim za ovo djelo u osnovi zločina.

93. Što se tiče činjeničnih navoda optužbe pod tačkom 1. koji se odnose na lišavanje slobode, - kao i zatvaranje civilnog bošnjačkog stanovništva u osnovnu školu "Ivo Lola Ribar" i hangar "Šunje" u Kreševu, loših uslova koji su na tim mjestima vladali u smislu da zatočenici nisu imali dovoljno hrane, vode, potrebne medicinske pomoći, te svakodnevnog odvođenja na prinudne radove gdje su obavljali teške poslove (čime bi ove posljednje radnje, po navodima optužbe, potpadale pod tačku k) stava 1. člana 172. KZ BiH – obuhvaćenom rezidualnom klauzulom "druga nečovječna djela"), o istim je svjedočilo više svjedoka, kako optužbe, tako i odbrane. Prema izvedenim dokazima od strane tužilaštva, Galib Kustura, Džemo Ramić, Refik Hodžić, Enver Bejtić i Osman Bejtić, kako su o tome i sami svjedočili, su lišeni slobode od strane vojnih policajaca. U toku postupka, kako je to već navedeno, nije sporna činjenica da je istim zapovijedao Krešo Lučić, ali isto tako za ovaj sud nije sporno da tužilaštvo nije izvelo niti jedan dokaz po kom bi optuženi naredio ijedno hapšenje.

94. Osim toga, Lučić se po optužbi tereti za individualnu krivičnu odgovornost u skladu sa članom 180. stav 1. KZ BiH a ne za komandnu odgovornost propisanu stavom 2. navedenog člana. Iz ovog, sud zaključuje da optuženi ne može biti krivično odgovoran za lišavanje slobode u odnosu na ove civile učinjeno od strane njegovih podređenih. Što se tiče lišavanja

slobode Omera Ramića, Halida Ramića, Ibrahima Beganovića i Asima Beganovića, iz njihovih iskaza proizilazi da su isti lišeni slobode ali nije utvrđeno od koga, a time, da od strane tužilaštva nije dokazano isključujući razumnu sumnju da bi za njihovo hapšenje bio odgovoran optuženi.

95. Isti takav zaključak je ovaj sud izveo u odnosu na tvrdnju optužbe po kojoj bi optuženi bio krivično odgovoran što je naredio odvođenje i zatvaranje civilnog bošnjačkog stanovništva u logore kakvi su predstavljali osnovna škola “Ivo Lola Ribar” i hangar “Šunje” u Kreševu, te da je bio odgovoran za loše stanje i uslove koji su u istim vladali.

96. Međutim, iz iskaza obje grupe svjedoka, i optužbe i odbrane, koji su svjedočili u odnosu na ove činjenične navode optužbe, se ne vidi kakva je bila uloga optuženog u zatočenju svjedoka optužbe tj. ne vidi se kakva bi ovlaštenja imao optuženi ili uticaj na funkcionisanje ovih “logora” (izraz kojeg potencira tužilaštvo, nasuprot odbrani, koja navedene objekte vidi više kao izolacione centre), niti je od strane tužilaštva izveden i jedan dokaz kojim bi optuženi bio s tim doveden u vezu, izuzev što je vojna policija u jednom periodu, kako su to naveli i svjedoci odbrane, bila angažovana na spoljnjem obezbjeđenju tih objekata. Isti takav zaključak je sud izveo u pogledu odgovornosti optuženog za loše uslove koji su vladali u hali “Šunje”, o čemu su se izjašnjavali dole navedeni svjedoci optužbe koji su u njoj bili zatočeni. Uostalom, više njih je kao osobu koja je bila upravnik “logora” u iskazanom periodu navodila lice pod imenom Josip Topić.

97. Nekada zatočeni civili koji su svjedočili kao svjedoci optužbe: Osman Bejtić, Enver Bejtić, Edin Hasandić, Refik Hodžić, Junuz Ahabović, Adem Lušija, Halid Lušija, Avduh Popara, Benjamin Kardaš, Fazil Fazilbašić, Edin Hasandić, Ibrahim Lisovac, Salih Skopljak, Džemo Ramić, Ljuban Cigelj i Našid Beganović, su se u ovom predmetu izjašnjavali da je više njih iz hale “Šunje” bilo svakodnevno odvedeno od strane vojne policije na kopanje rovova. (Istina, svjedok Bejtić Hajrudin se nije mogao izjasniti da li su bili odvođeni od vojne ili civilne policije, dok svjedok Halid Lušija napominje da ih je na prinudni rad – kopanje rovova, osim vojne, vodila i civilna policija). Slično njima, u odnosu na iste okolnosti, potvrđuju i svjedoci odbrane, među kojima, Žarko Pavlović, Pavo Vukoja, koji napominje da su zatočeni obavljali i poljodjelačke radove, Anto Marić, Mato Tadić, Mladen Tolo, Ivica Tomić, Denis Tadić, Simo Ivanković. Ivo Kuliš, dodaje, kako su se neki od zatočenika sami javljali za kopanje rovova, što potvrđuju Ahmed Beganović i Šefik Kardaš koji to objašnjava raznim pogodnostima koje su imali pripadnici radne jedinice bez obzira da li se radilo o Hrvatima ili Bošnjacima, dok Marinko Marić tvrdi da su sami zatočeni pravili spisak.

98. Sve navedeno ukazuje da tužilaštvo nije kroz ponudene dokaze isključujući razumnu sumnju dokazalo da je optuženi, kao izvršilac, preduzeo inkriminisane radnje iz tačke 1. u vezi sa tačkom k) iz pravnog opisa optužnice, odnosno da bi isti kroz svoje djelovanje predstavljao “kariku u lancu” sistema zatvaranja ljudi u tzv. “zatočeničke centre” kakvi su

bili hangar “Šunje” i OŠ u Kreševu, te odvođenju zatočenika na prinudne radove iz navedenih centara.

99. Ovim se ne želi dovoditi u pitanje stradanje civila zatočenih u navedenim zatočeničkim centrima, naročito u hali “Šunje”, gdje su uvjeti njihovog boravka bili teški jer zatočenici nisu imali dovoljno hrane i vode, da su sanitarni uslovi bili jako loši, te da nisu imali adekvatnu medicinsku pomoć, premda je nekoliko svjedoka odbrane poput Iva Kuliša to pokušalo opovrći, kada je naveo da mu je bilo poznato da su (zatočenici) imali dovoljno vode i hrane. Naime, iz iskaza svih svjedoka-žrtava koji su prošli kroz zatočeničke patnje, a kojima ovo vijeće u potpunosti u tom pogledu vjeruje i pokazuje potrebnu osjetljivost, evidentno je da su uslovi u ovom centru bili u najmanju ruku nehumani i ponižavajući, te su ostavljali teške posljedice po zdravlje zatočenika.

100. Što se tiče ostalih svjedoka optužbe koji su se izjašnjavali o lišavanju slobode, Aiša Agić, tvrdi da je uhapšena direktno od Kreša Lučića dana 24.6.1993. godine zajedno sa još nekoliko žena, da tada optuženog nije poznavala ali da joj je jedna žena koja je s njom uhapšena rekla da je to bio Krešo Lučić. Halid Lušija svjedoči da su ga dana 23.6.1993. godine uhapsili optuženi, Mato Miletić i još jedan mladi čovjek, da je prije ovog morao kao i drugi Muslimani da vrati uniformu HVO i oružje. Našid Beganović navodi da je 20.6.1993. godine bio uhapšen od vojnih policajaca Kreša Lučića, kojeg je poznao od ranije i koji ga je odveo u školu u Kreševu, Denisa Tadića i lica pod imenom Mladen. Adem Lušija svjedoči da su ga zajedno s bratom mu i rođakom dana 23.6.1993. godine, u blizini kuće, uhapsili optuženi i Mato Miletić, koji je bio u civilnoj odjeći, dok je Krešo Lučić bio u uniformi kao i borovnici oko njegove kuće, da je bio pripadnik TO⁸, da je prije ovog bio razoružan kao i cijelo selo Rakova Noga.

101. Nasuprot njima, svjedoci odbrane su isticali da hapšenje civila nije bilo u nadležnosti vojne nego civilne policije. Tako Frano Marković svjedoči da je kao načelnik SIS-a ispitivao nekoliko osoba, da je koristio vojnu policiju kada je trebalo uhapsiti Hrvate koji su odbijali da idu na borbenu liniju, da se vojna policija bavila vojnim obveznicima. Čelan Tomo je izjavio saglasno ovom svjedoku, te naveo, da su u hali bili zatočeni “bošnjačko vojno sposobni ljudi” koji su uhapšeni nakon početka sukoba dana 17.6.1993. godine. Saglasno njima svjedočili su i Mladen Tolo, Marinko Marić, Ivica Tomić, te Vlado Komšić, dok je Orhan Vila izjavio da su ljudi iz Šunje bili uglavnom civili. Šefik Kardaš je naveo kako ga je uhapsio njegov susjed Janko Drljo. Navodi svjedoka Denisa Tadića da su vojno sposobni muškarci u hali “Šunje” boravili poludobrovoljno, radi sopstvene sigurnosti, su zajedno sa ostalim sličnim svjedočenjima po kojim se položaj zatočenih Bošnjaka nije razlikovao u odnosu na Hrvate, po ocjeni ovog vijeća, samo dijelom tačna i predstavljaju dosta pojednostavljenu sliku događanja sračunata da budu *in favorem* po optuženog.

⁸ Iz predmeta MKSJ Tužilac protiv Kupreškića, IT-95-16-T (14.1.2000.): „Postojala je i teritorijalna obrana Bosne i Hercegovine koja je bila u suštini muslimanska snaga, a kasnije je, barem na papiru, inkorporirana u Armiju BiH“.

102. Sa druge strane, odbrana je kroz svoju analizu iskaza svjedoka optužbe osporavala njihovu kredibilnost, po mišljenju ovog vijeća sa uspjehom, oslanjajući se, pored ostalog, na rezultate unakrsnog ispitivanja, nalazeći brojne nelogičnosti i protivrječnosti kako u njihovim iskazima gledano pojedinačno, tako i u vezi sa drugim iskazima svjedoka optužbe, ali i svjedoka odbrane. Tako na primjer, branilac optuženog vezano za svjedočenje Agić Aiše, primjećuje da je ista izjavila kako u životu nikada nije vidjela optuženog ali da je čula od drugih žena da je priveo upravo optuženi, premda se nije mogla sjetiti od kojih to, uprkos tome da se radilo samo o dvije žene. Ništa bolje stvar ne izgleda sa svjedočenjem Kustura Galiba, koji je na pitanje kako je u to vrijeme izgledao optuženi naveo: "[Č]ovjek k'o čovjek, baš tako kako i danas izgleda, bio je mlad i ošišan". Na isto pitanje svjedok Bejtić Hajrudin je odgovorio: "[M]ladić k'o mladić, bio je plav", mada je odbrana priložila fotografije optuženog iz tog vremena koji dokazi govore suprotno, niti je bio ošišan, niti je je plav, niti je fizički izgledao kao danas (u što se ovo vijeće i samo uvjerilo). Svjedok Hodžić na isto pitanje navodi slijedeće: "[N]e znam, da sam znao da će to pitati, ja bih se raspitao i znao bi vam odgovoriti."

103. Iz prednjeg se dâ vidjeti kako su navedeni svjedoci svjedočili na okolnosti identifikacije optuženog. Međutim, već na prvi pogled je jasno da kvalitet njihovog svjedočenja nije takav da se na njihovim iskazima mogu uspostaviti pouzdani osnovi za identifikaciju optuženog.

104. Iskazima svjedoka optužbe koji tvrde da ih je uhapsio Krešo Lučić poput Aiše Agić, Halid Lušije, Adema Lušije, Edina Hasandića, a i Junuza Ahbabovića se konfrontiraju iskazi svjedoka odbrane: Mladena Tola, Denisa Tadića, Marinka Marića i samog optuženog, koji saglasno navode da su u dane za koje optužba tvrdi da su uhapšene navedene osobe, u periodu od devet dana, počevši od dana kada je Kreševo bilo napadnuto, tj. od 17.6. do 26.6.1993. godine bili na liniji; da je u tom periodu vojni policajac Denis Tadić bio ranjen u vrat, tačnije na dan 26.6.1993. godine (što je potkrijepljeno i objektivnim medicinskim nalazom) i da mu je prvu pomoć upravo pružio sâm optuženi.

105. Po mišljenju ovog vijeća, činjenica da su se vojni policajci među kojima i optuženi kao njihov zapovjednik nalazili na borbenoj liniji u navedenom periodu ne znači kako je takvo njihovo prisustvo bilo neprekinuto, kako u odnosu na tu okolnost tvrdi Marić. Po mišljenju ovog suda, oni su mogli, uključujući i optuženog, kraće ili duže vrijeme odsustvovati sa crte, pored ostalog, i radi hapšenja navedenih civila bošnjačke nacionalnosti posebno muškaraca. No, sve i da se prihvate rezerve u pogledu svjedočenja svjedoka optužbe na način kako je to istakla odbrana, sve to, uz izuzetak koji se odnosi na svjedočenja izričito navedenih svjedoka čije je svjedočenje prihvatljivo za ovo vijeće kako je to navedeno u para. 115. ove presude, to ni ukoliko ne oduzima značaj utvrđenoj činjenici od strane ovog suda koja proizilazi iz cjeline iskaza svjedoka odbrane, uključujući i priznanja optuženog, da je po zapovijedima SIS-a ili zapovjedništva lokalnog HVO-a, vojna policija, među kojim

i sam optuženi, kako je to utvrđeno iz međusobno saglasnog svjedočenja Hasandić Edina, Junuza Ahababovića i Edina Topalovića, vršila hapšenje vojno sposobnih bošnjačkih civila. Takođe, nekoliko svjedoka optužbe nekadašnjih pripadnika TO, poput Adema Lušije i Envera Bejtića, kao što je to već navedeno, je u svom svjedočenju isticalo da su bili razoružani od strane hrvatskih vojnika ili vojne policije.

106. Odbrana je tokom postupka ukazala na činjenicu da je Kantonalni sud u Novom Travniku donio pravosnažnu presudu broj: K-19/04-Rz od 26.04. 2006., povodom istog činjeničnog događaja koji je predmet i ove optužbe, da su u tim postupcima svjedoci iz ovog predmeta: Ramić Džemo, Hodžić Refik i Bejtić Enver, tvrdili kako ih je zatvorio osuđeni Mato Miletić, dok ta presuda ne pominje ime optuženog Kreša Lučića. Isti svjedoci su to ponovili i tokom ovog postupka, ali takođe, na istu okolnost su se izjasnili i svjedoci Halid Lušija, Osman Bejtić i Adem Lušija, koji je uz Mata Miletića naveo i Kreša Lučića. Takođe, odbrana je istakla da su u postupku protiv osuđenog Miletića u odnosu na ovaj postupak potpuno suprotno svjedočila braća Lušija, Halid i Adem navodeći da je pred njihovu kuću došao Miletić zajedno s još nekoliko pripadnika HVO (dakle, ne i pripadnika vojne policije), kojom prilikom za razliku od ovog postupka nisu spominjali Kreša Lučića, Međutim, Apelaciono vijeće je ispitujući ovu činjeničnu tvrdnju odbrane, našlo da ako izreka te presude ne spominje Kreša Lučića, to čini njeno obrazloženje u kojem se na stranici 8., u drugom pasusu odozgo, iznosi sadržaj iskaza svjedoka Adema Lušije vezano za događaj u mjestu Rakova Noga od 23.6.1993. u kojem se pored Mata Miletića spominje i Krešo Lučić, kao osobe koje su zajedno s drugim pripadnicima HVO izašli iz vozila u blizini njegove kuće, pa u tom smislu tvrdnja odbrane u materijalnom smislu nije tačna.

107. Ovaj sud je, dakle, analizom iskaza svjedoka kojim je poklonio vjeru, a prethodno imajući u vidu navode odbrane, kako je to već navedeno, došlo do činjeničnih nalaza po kojim je optuženi učestvovao u lišavanju slobode Adema Lušije i njegovog brata Halida, Edina Hasandića, Junuza Ahababovića i Našida Beganovića. No, bez obzira na ova činjenična utvrđenja, sud je smatrao da ista, kako je to već navedeno, nisu dovoljna za utvrđivanje krivice optuženog po tački 1. optužbe, već se prethodno mora izvršiti ispitivanje ispunjenosti zahtijeva na način kako to postavlja odredba iz tačke e) stav 1. člana 172. KZ BiH, prije davanja definitivnog odgovora na ovo pitanje.

108. Kod toga, ovo vijeće je prilikom ispitivanja egzistentnosti inkriminacije u odnosu na optuženog pod tačkom 1. činjeničnog supstrata optužbe, unekoliko imalo drukčiji pristup, u odnosu na navode odbrane, kako će to biti u nastavku izloženo.

109. Naime, Apelaciono vijeće je imalo u vidu presudu MKSJ u predmetu *Mucić i dr.* (Žalbeno vijeće), 20. februar 2001., para. 342, u kojoj se kaže: “ Žalbeno vijeće je mišljenja da se mora dokazati više od pukog svjesnog 'učešća' u opštem sistemu ili operaciji na osnovu koje su zatočeni civili da bi se utvrdilo da je neki pojedinac *počinio* krivično djelo protivpravnog zatočenja. Prema mišljenju Žalbenog vijeća, sama činjenica da je neko imao

neku ulogu u nekom svojstvu, koliko god neznatnu, u radu zatvora u kojem su civili protivpravno zatočeni, nedovoljna je osnova za nalaz o primarnoj krivičnoj odgovornosti takve vrste kakvu podrazumijeva nalaz da je neko počinio zločin. Takvu je odgovornost primjerenije pripisati onima koji su za zatočavanje odgovorni na direktniji i potpuniji način, na primjer onome ko optuženika stvarno smjesti u pritvor bez razumnih osnova za vjerovanje da on predstavlja bezbjednosni rizik, ili onome ko prihvati civila u pritvor, pošto ima određenih ovlasti nad objektom za pritvaranje, a ne zna da osnove za to postoje (...)”⁹.

110. Čini se, da je, stav MKSJ po kome je odgovornost primjerenije pripisati onima koji su za zatočavanje odgovorni, a ne onima koji učestvuju u tome, poput onih koji čuvaju zatočene, moguće aplicirati na činjenične nalaze iz ovog predmeta. Naime, Apelaciono vijeće, ocjenom izvedenih dokaza po ovoj tački optužbe, dolazi do istog zaključka. Analiza sadržaja brojnih dokaza optužbe, u prvom redu, onih subjektivnih, pa i dokaza odbrane, pokazuje da nije sporno da su civili bošnjačke nacionalnosti lišavani slobode i sprovedeni u osnovnu školu i halu “Šunje” u kojoj su bili zatočeni muškarci.

111. Takođe, za ovo vijeće nije upitno da je optuženi Krešo Lučić učestvovao u njihovom lišavanju slobode, o čemu su se nedvosmisleno izjasnili svjedoci optužbe poput Topalović Admira, čije svjedočenje ovaj sud smatra u svemu kredibilnim. Na kraju, to ne negira ni sam optuženi u kontekstu njegovog izvršavanja zapovijesti izdatih od strane Stožera HVO ili SIS-a. Međutim, ako se ima u vidu cjelina njegovog svjedočenja, kao i svjedočenje obje grupe svjedoka, sud je došao do zaključka da je optuženi u hijerarhiji organizacije vojne i civilne vlasti bio najniže pozicioniran i u tom svojstvu izvršavao naredjenja Kriznog stožera i SIS-a. Preciznije, on je asistirao civilnoj policiji, kojom prilikom je, kao disciplinovana osoba, a o čemu se izjašnjavali tokom pretresa brojni svjedoci, savjesno izvršavao naredjenja, ne ulazeći u ispitivanje razumnih osnova da li su civili koji su lišavani slobode u svrhu njihovog zatočenja predstavljali bezbjednosni rizik u nastupjelim okolnostima u opštini Kreševo. O tom pitanju, su evidentno odlučivala lica koja su njemu nadređena.¹⁰ Samom tom činjenicom, logično je da optuženi nije ulazio u razmatranje pitanja da li je ova radnja izvršenja protivpravna, odnosno nezakonita.

112. Osim toga, iz pravnog ugla posmatrano, pitanje protivzakonitosti zatvaranja civila i njihovog protivpravnog odvođenja u koncentracione logore spada u područje ispitivanja

⁹ Human Rights Watch, UNDP Serbia and Montenegro, tematska zbirka izvoda iz jurisprudencije MKSJ, Beograd, 2004., str.30

¹⁰ Za primjenljivost na ovaj predmet v. Antonio Kaseze, Međunarodno krivično pravo, Beogradski centar za ljudska prava, Beograd, 2005., str. 210-212, kada citira Odluku Kanadskog suda u slučaju *Moreno*: „(...) [N]aravno, što je neko udaljeniji od donosioca odluke i pretpostavljajući da nije 'glavni', to je manje vjerovatno da će biti ispunjeni zahtijevi za potreban stepen saučesništva da bi se izrekle krivične sankcije i da dođe do primjene klauzule o isključenju odgovornosti.“ Takođe, u predmetu *Aifons Götzfrid* vezano za zlostavljanje u logoru Majdanek, citira se odluka Zemaljskog suda u Štutgartu od 20. maja 1999. (*Landgericht*) koji je u odnosu na optuženog stao na stanovište: „Bio je na kraju linije komandovanja, nije imao pravo odlučivanja niti ovlašćenje da djeluje... Slično tome, nije dokazano da je optuženi imao bilo kakav lični interes za ubijanje. On je jedino želio da izvrši naredjenje koje mu je dato.“

zahtijeva iz zakonskog opisa radnje iz stava 1. tačka e) člana 173. (Ratni zločin protiv civilnog stanovništva) KZ BiH, i što će biti predmet narednog izlaganja (para. 123., *in fine*), a ne strogo uzveši, ispunjenosti zahtijeva u smislu krivičnog djela koje je predmet ove optužbe.

113. Razumije se, posebnu pažnju zahtijeva razmatranje pitanja koje se odnosi na ispunjenost alternativno postavljene radnje iz tačke e) stava 1. člana 172. KZ BiH “drugo teško oduzimanje fizičke slobode suprotno osnovnim pravilima međunarodnog humanitarnog prava”, sve to, u svjetlu provedenih dokaza. Obilježje djela – radnja izvršenja “*zatvaranje ili drugo teško oduzimanje jelesne slobode suprotno temeljnim pravilima Međunarodnog prava*” (tačka e), ostvareno je kad je počinitelj zatvorio jednu ili više osoba ili je na drugi način jednoj ili više osoba oduzeo ličnu slobodu pri čemu je težina počinjenog djela takva da krši temeljna pravila međunarodnog prava, a počinitelj je bio svjestan stvarnih okolnosti koje su dovele do težine tog čina. Ponašanje je počinjeno kao dio širokog ili sistematičnog napada usmjerenog protiv civilnog stanovništva, pri čemu je počinitelj znao za prirodu ponašanja.”¹¹

114. Naime, nekoliko svjedoka optužbe, je izjavilo kako je optuženi jednostavno rekao da pođu za njim. Tako Hasandić Edin navodi da je do pekare gdje je radio došao optuženi sa još dva – tri vojna policajca i rekao svjedoku, Junuzu i Admiru, da ih trebaju voditi, a na upit njihovog gazde – “zašto ih hapsi ?” da je optuženi slegnuo ramenima i rekao: “ Mora se!”

115. Junuz Ahabović svjedoči da je došao optuženi, kazao njemu i Edinu, da imaju nalog da ih privedu, da tom prilikom prema njima nije primjenjivana sila. Saglasno njihovom svjedočenju izjavljuje i svjedok Admir Topalović. Slijedom svjedočenja braće Lušija i Našida Beganovića, da se povući zaključak da je optuženi prilikom njihovog hapšenja bio samo prisutan, dok u svojim iskazima navedeni svjedoci u prvi plan stavljaju Mata Miletića. Vijeće nije imalo razloga da ovim svjedocima ne vjeruje, uprkos prigovorima odbrane na svjedočenja ova poslednja tri svjedoka.

116. U odnosu na okolnosti svog hapšenja Ahmed Beganović svjedoči:” Niko mi nije prijeto. Mogao sam ostati u svojoj kući. Samo su došli, pokupili me”. Svjedočenje ovih svjedoka daje potpuni uvid u činjenične okolnosti koje su se odnosile na lišavanje slobode navedenih lica, dakle, da prema njima nije bilo nikakvog vezivanja ili primjene fizičke prinude, što upućuje na nedvosmislen zaključak da se takvi postupci optuženog u svjetlu zahtijeva postavljenih citiranom odredbom nikako ne mogu podvesti pod “teško oduzimanje fizičke slobode”, pogotovo ne, ako se ima u vidu navod Admira Topalovića da je te prilike (u Kreševu) vladala konfuzija, čime se potkrepljuje tačnost tvrdnji odbrane u tom pogledu.

¹¹ v. Grupa autora, *Komentari krivičnih/kaznenih zakona u Bosni i Hercegovini*, Knjiga I, Zajednički projekat Vijeća Evrope i Evropske komisije, Sarajevo, 2005., str.566.

117. Sigurno je da se ovakav zaključak mora dovesti u vezu sa pitanjem koje se odnosi na postojanje svijesti počinitelja o stvarnim okolnostima koje su od značaja za procjenu težine tog čina, na što je ova presuda već dala negativan odgovor iz razloga navedenih u para. 83.

118. Osim ovog, u činjeničnom opisu izreke optužbe pod tačkom 1. se, između ostalog navodi, da je optuženi “protupravno lišio i naredio da se protupravno liši slobode civilno bošnjačko pučanstvo iz navedenih sela i Kreševa”, dok u pravnom opisu inkriminacije pod tačkom e) stava 1. člana 172. KZ BiH, koja se optuženom stavlja na teret, stoji: “zatvaranje ili drugo teško oduzimanje fizičke slobode suprotno osnovnim pravilima međunarodnog prava”.

119. Za razliku od ove odredbe, u članu 173. stav 1., u tački e) istog zakona, je kao jedna od radnji izvršenja opisano “protupravno odvođenje u koncentracione logore i druga protuzakonita zatvaranja”, pa ako se uporede zakonski opisi ovih inkriminacija, kako međusobno, tako i sa navodima iz činjeničnog opisa optužbe, jasno je da je tužilac ovom kompilacijom ostvario svojevrsnu “treću ili ‘omnibus’ normu”, a time nužno i konfuziju, čime upozorenje branioca u završnoj riječi, po kome pravna ocjena djela mora da sadrži ista obilježja kao konkretna zakonska norma da bi se krivično djelo u odnosu na optuženog što preciznije odredilo, dobija puno opravdanje i smisao.

120. Takode, u odnosu na dokazanost postojanja pojedinačnih inkriminacija, i to, najprije one koja se odnosi na tačku f) stava 1. člana 172. iz tačaka 2, 3. i 4. optužnice (mučenje) u kojim se tvrdi da je optuženi tukao i fizički zlostavljao imenovana lica bošnjačke nacionalnosti, odbrana je, nasuprot optužbi, uspjela kroz svoju analizu iskaza saslušanih svjedoka optužbe ukazati na značajne nedosljednosti njihovog svjedočenja kako je to izloženo u para. 104.

121. Slijedom gore izloženih razloga, ovo vijeće zaključuje da tužilaštvo nije dokazalo da bi i jedan razuman presuditelj o činjenicama mogao zaključiti da su iskazi navedenih svjedoka pouzdani i sigurni temelji za donošenje osuđujuće presude po ovim tačkama optužbe.

122. Ovo vijeće se, budući da nije vezano prijedlogom tužioca u pogledu pravne ocjene djela, fokusiralo na ispitivanje da li radnje činjenično opisane u navedenim tačkama optužnice eventualno ispunjavaju uslove za postojanje nekog drugog krivičnog djela iz glave XVII KZ BiH, prije svega, misleći na postojanje krivičnog djela iz člana 173. KZ BiH kao jedinog konkurentnog djela iz predmetne glave, polazeći od činjeničnih navoda optužbe.

123. Ratni zločin protiv civilnog stanovništva (član 173. stav 1. KZ BiH) se sastoji u raznovrsnim oblicima nečovječnog postupanja prema civilnom stanovništvu koje predstavlja najteže povrede ljudskih prava za vrijeme rata, oružanog sukoba ili okupacije. Za postojanje ovog djela neophodno je da se alternativno određenim radnjama izvršenja – kompleksu različitih djelatnosti navedenih pod tačkama a) –f) stava 1. citirane odredbe, krše

pravila međunarodnog prava, što upućuje da se radi o djelu blanketnog karaktera (u opisu djela u stavu 1.stoji: “Ko kršeći pravila međunarodnog prava...”).

124. Kršenje pravila međunarodnog prava, predstavlja sastavni elemenat zakonskog bića krivičnog djela, jer se, u protivnom, ne bi radilo o ovom već o nekom drugom krivičnom djelu kao što je npr. ubistvo, teška tjelesna povreda, silovanje, itd.¹²

125. U činjeničnom opisu djela iz optužnice je navedeno da je optuženi na opisani način “postupao suprotno pravilima međunarodnog prava”, što nije dovoljno, jer je trebalo navesti konkretnu normu međunarodnog prava koja je povrijeđena.¹³ Osim toga, pokazalo se da Apelaciono vijeće nije imalo osnova za dalje razmatranje primjenljivosti navedene odredbe na činjenične nalaze u ovom predmetu, jer bi u suprotnom učinilo povredu objektivnog identiteta optužbe.

126. Za ovakvo razmatranje, tužilaštvo je u najmanju ruku, trebalo ponuditi dokaze – a to nije učinilo - po kojim bi zatočenje ili lišavanje slobode civila bilo protivpravno u slijedeće dvije situacije: “(i) kad je civilno lice, ili lica zatočeno na način kojim se krši član 42. Ženevske konvencije IV, odnosno, ako je zatočeno mada ne postoji osnovana sumnja da je to apsolutno neophodno radi bezbjednosti sile koja ih drži; i (ii) kad se u vezi sa zatočenim civilima ne poštuje zagarantovan postupak koji zahtijeva član 43. Ženevske konvencije IV, čak i ako je njihovo zatočenje u početku bilo opravdano”¹⁴. Utoliko prije, što je odbrana pledirala da su izuzetne mjere zatočenja civila bile pravno dopustive u okolnostima iz člana 42. Ženevske konvencije IV.

127. Slijedom navedenog, potrebno je ukazati na standard postavljene od Žalbenog vijeća MKSJ u predmetu Čelebići, na osnovu kojih se može procijeniti da li postoji odgovornost lica za protivpravno zatočenje civila i koji oblik odgovornosti je posrijedi.

128. Naime, da bi neko bio proglašen izvršiocem zločina zatočenja, potrebno je da postoji nešto više od svjesnog učešća u opštem sistemu ili operaciji na osnovu koje su lica zatočena. Na primjer, potrebno je da je izvršilac odgovoran za smještanje lica u logor iako nema osnova za sumnju da zatočeno lice predstavlja bezbjedonosni rizik; ili, da izvršilac, koji ima ovlaštenja u objektu zatočenja, prihvati lice bez bilo kakvog osnova za sumnju da lice predstavlja bezbjedonosni rizik; ili, da, izvršilac, koji ima moć da oslobodi lice, to ne učini aiko zna da nema osnova za dalje zatočenje lica.¹⁵

129. Navedeni kriteriji primjenjeni na konkretne činjenične okolnosti ovog predmeta, upućuju na samo jedan zaključak-da Tužilaštvo nije uspjelo, kroz ponudenu dokaznu građu,

¹² v. Dr Miloš Babić, Dr Ivanka Marković, *Krivično pravo posebni dio*, Banja Luka,2005, str. 474.

¹³ U tom smislu v. Presudu VSH, broj, Kž-588/02, od 17. 10. 2002.

¹⁴ v. *Mucić i dr.*, (Žalbeno vijeće) MKSJ, 20. februar 2001, para. 322, 327

¹⁵ Presuda Žalbenog vijeća u predmetu Čelebići (februar 2001.), para. 342.

dokazati da je ijedan od navedenih kriterija zadovoljen, što bi u konačnom značilo odgovornost optuženog za izvršenje zločina zatočenja. Dakle, Tužilaštvo nije isključujući svaku razumnu sumnju, po mišljenju Vijeća, uspjelo dokazati niti da je optuženi Krešo Lučić odgovoran za smještaj navedenih lica-žrtava u predmetne logore, niti da je isti imao bilo kakva ovlašćenja u ovim objektima, a samim tim i imao moć da oslobodi ova lica.

130. U svakom slučaju, polazeći od činjeničnih nalaza koji se odnose na lišavanje slobode civila od strane optuženog kako je to navedeno u para. 113-116., sud je došao do zaključka da se od optuženog nije moglo očekivati da procijeni protivpravost zatvaranja. Drugim riječima iskazano, tužilac nije podnio dokaze takvog kvaliteta kojim bi se isključujući svaku razumnu sumnju utvrdilo da je ponašanje Kreša Lučića bilo takvo vrste i sa stepenom krivične odgovornosti koji bi bili neophodni da bi se smatrao krivim za protivzakonito zatvaranje.

131. Od strane tužilaštva nisu izvedeni dokazi koji bi upućivali da je optuženi imao bilo kakva saznanja o tome da su naredenja koje je izvršavao bila nezakonita ili upravljena na izvršenje ratnog zločina, čak šta više, niti jedan od dokaza ne ukazuje da je optuženi uopšte ulazio u razmatranje tog pitanja ili barem da je imao razloga da vjeruje u nezakonitost takvih naredbi. Pogotovu ne, imajući u vidu već opisane okolnosti koje su u Kreševu vladale tom prilikom. Stoga ovaj sud nije imao alternative da bi njegove radnje mogao okvalifikovati kao ratni zločin protiv civilnog stanovništva.¹⁶

132. Ovo vijeće je uvjereno da se do pravde stiže slijedom putanje prava, a krivično pravo u ovom predmetu kaže da tužilaštvo izvan razumne sumnje nije uspjelo dokazati postojanje opšteg elementa krivičnog djela Zločini protiv čovječnosti koje je optužbom stavljeno na teret Krešu Lučiću, naime postojanje širokog i sistematskog napada HVO-a usmjerenog protiv civilnog bošnjačkog stanovništva na teritoriji opštine Kreševo, a time ni ostalih kumulativno postavljenih elemenata u smislu ovog krivičnog djela.

133. Ni za ovo vijeće nisu upitne činjenice utvrđene presudama MKSJ u raznim predmetima vezane za postojanje napada navedenih karakteristika od strane HVO-a usmjerenog prema bošnjačkom civilnom stanovništvu na području Srednje Bosne. Takođe, ovom vijeću nije promaklo da se u tim judikatima Kreševo sasvim usputnoi marginalno spominje. Međutim, ono što je na tom planu bilo opredjeljujuće za ovo vijeće, odnosilo se na ispitivanje tačnosti tužilačke teze da li je do tog napada od strane HVO-a došlo na području opštine Kreševo, i sud je imajući u vidu brojne i u svemu saglasne dokaze, kako one subjektivne tako i one od objektivnog značaja, kao što je to već iznijeto, našao negativan odgovor.

¹⁶ V. Moving towards a Harmonized Application of the Law, članak *Na putu ka usaglašenj provedbi važećeg zakona u predmetima ratnih zločina pred sudovima u BiH – Dodatak- problemi u primjeni zakona u predmetima ratnih zločina-* Analiza predmeta *Radanović*, OSCE, August 2008, str. 32-37.

134. Posmatrano sa činjenične strane u odnosu na pojedinačne inkriminacije, za ovo vijeće nije upitno jedino da je optuženi vršio lišavanje slobode lica bošnjačke nacionalnosti, koji su bili u statusu civila, samom činjenicom da su bili razoružani, pa vijeće ne smatra potrebnim da se u prilog ovakve tvrdnje poziva na brojne odluke MKSJ ili na odredbe Ženevskih konvencija jer je to dobro poznato.¹⁷

135. Međutim u odnosu na ispunjenost zahtjeva iz pravnog opisa elemenata predmetnog krivičnog djela iz rezultata izvedenih dokazane se ne može izvesti zaključak da je optuženi učestvovao u u odvođenju i zatvaranju ili drugom oduzimanju fizičke slobode koje bi se moglo podvesti kao teško, suprotnim osnovnim pravilima međunarodnog prava, odnosno da se njegove konkretne radnje gledano sa krivičnopravnog aspekta mogu podvesti pod ovu kvalifikaciju. Drukčije iskazano, pravni osnov optužbe mora proisticati iz njenog činjeničnog osnova, a kako tako nešto ne proizilazi po ocjeni rezultata dokaznog postupka, valjalo je optuženog osloboditi po tački 1. optužbe.

136. U pogledu inkriminacija iz tačaka 2.,3. i 4. optužnice, a koje se konkretno manifestuju kroz mučenje označenih civila bošnjačke nacionalnosti od strane optuženog Kreša Lučića, sud je nakon sadržajne ocjene iskaza svjedoka optužbe, a naročito imajući u vidu iskaze samih oštećenih, našao brojne nekonzistentnosti i protivrječnosti, kako u njihovim samim iskazima datim kroz različite faze postupka, tako i međusobno, kao i u odnosu na iskaze svjedoka odbrane.

137. Pa tako, u odnosu na svjedočenje Beganović Našida, kojeg je po navodima iz tačke 2. optužbe tukao optuženi, provjeravajući istinitost njegovog svjedočenja, sud je imao u vidu druge izvore saznanja vinosti. Tako je sud našao da su svjedoci Tadić Denis, Tolo Mladen, kojima je optuženi prema činjeničnom supstratu optužbe, nakon mučenja Našida rekao da istog odvedu, pa i sam optuženi saslušan kao svjedok, Našidove navode odlučno demantovali, čime je njegovo svjedočenje ostalo usamljeno. To, pogotovu ako se ima u vidu procesna vrijednost objektivnih okolnosti, kao specifičnog izvora saznanja karakterističnog samo za utvrđivanje vinosti optuženog.

138. One govore, imajući u vidu svjedočenje svjedoka Markovića, koji je jedno vrijeme rukovodio sigurnosnom službom, te Kuliša, da je saslušanje uhapšenih osoba vršila SIS, da takva ovlaštenja nije imao optuženi, niti je to činio. Odbrana, osim toga, tokom postupka nije isključivala da je prilikom saslušanja uhićenih civila, primjenjivana i sila, ali ne od optuženog, već da su to činila druga lica, među kojim i pravosnažno osuđeni Mato Đerek.

¹⁷ Dovoljno je na ovom mjestu citirati odluku MKSJ u predmetu *Blaškić* (Pretresno vijeće), 3. mart 2000., para.214., po kojoj civili obuhvataju i one koji su pripadali pokretu otpora i bivše borce, bez obzira jesu li ili nisu nosili uniformu, „[A]li u trenutku počinjenja zločina više ne učestvuju u neprijateljstvima, bilo zato što su napustili vojsku, što više ne nose oružje ili pak zato što su onespobljn(i) za borbu, između ostalog zbog rana ili lišavanje slobode.“

139. Svjedok Andrija Miličević je izjavio kako je Našida dobro poznao budući da mu je bio susjed kojem je ponudio nekakav posao ali je opovrgao da mu je ikad nudio novac za njegovo svjedočenje u ovom predmetu.

140. Benjamin Kardaš se sjetio kako Našid izveden na ispitivanje, istina, ne iz osnovne škole, nego iz hale "Šunje" i vraćen pretučen, i slično njemu iskazuje svjedok Adem Lušija koji navodi da mu je Našid Beganović rekao da je mučen, ali niko od njih ne potvrđuje ili ne iznosi bar posredna saznanja da je upravo optuženi pretukao Našida. Sud primjećuje, vezano za Našidovo svjedočenje, kako nije dovoljno da je iskaz dat iskreno, već je pravo pitanje u pogledu iskaza kojim se vrši prepoznavanje, u ovom slučaju optuženog kao počinioca, koliko je isti pouzdan, u što vijeće nije bilo uvjereno izvan razumne sumnje.

141. U odnosu na dokaznu utvrđenost događaja činjenično predstavljenog pod tačkom 3. optužbe (mučenje zatočenika u zgradi Elektroprivrede) neophodno je prije svega ukazati na svjedočenje Fazlibašić Fazila, Fazlibašić Nedžiba, kao i Kustura Galiba u dijelu u kojem se isti navode kao žrtve mučenja. Kad je riječ o kredibilitetu ovih svjedoka sud nije mogao zanemariti činjenicu da, kad se radi o ličnosti svjedoka Fazila, da je svjedok Željko Drljo, inače policajac iz Kreševa, izjavio kako je protiv Fazila Fazlibašića podneseno četiri ili pet prekršajnih prijava zbog narušavanja javnog reda te da se radi o licu koje je poznato po svojoj sklonosti pretjeranom uživanju alkohola. Taj svjedok na glavnom pretresu nije želio da da iskaz o okolnostima svog premlaćivanja, da bi po predočavanju službene zabilješke o njegovom ispitivanju od 08.11. 2000., sačinjenoj po zahtjevu Kantonalnog tužilaštva u Sarajevu od strane pripadnika MUP-a Sarajevo, Nermina Poturkovića i Zajima Šarića u predmetu protiv Vlatka Buzuka, naveo da ga je pretukao Krešo Lučić.

142. Cijeneći njegov iskaz sa psihološke strane, sud je došao do zaključka da se ovom svjedoku u odnosu na tvrdnju optužbe da ga je pretukao Krešo Lučić ne može bezrezervno pokloniti vjera, pored ostalog, imajući u vidu njegovu izjavu da Kreša Lučića ne smatra krivim za događaje u Kreševu.

143. Svjedok Mušanović Almedin, takođe naveden kao žrtva predmetne inkriminacije, koji je u to vrijeme imao 15 godina, je tokom svjedočenja na glavnom pretresu rekao da ga je ispitivao i tukao Mato Hercegovac, da je s njim tom prilikom bio Nedžib, a da je nakon toga ušao optuženi koji ga ništa nije pitao već mu je dao bocu vode, i da je to jedini put od uhićenja do razmjene kada je vidio Kreša Lučića.

144. Nedžib Fazlibašić, suprotno tome, izjavljuje kako je sa Almedinom bio doveden Krešu Lučiću na ispitivanje što je trajalo dva do tri sata, da ga je Krešo udario šakama dok je Almedina u nekoliko navrata udario o ormar. Isti svjedok tvrdi kako je iz prostorije izašao optuženi, dok je u međuvremenu, ušao Mato Đerek. Mato je imao ogroman nož, zgrabio ga je za kosu, povukao glavu unazad i stavio mu nož pod vrat. Međutim, svjedok je odmah po tome, previdajući dio svog iskaza kojim je prethodno tvrdio da je optuženi izašao iz

prostorije, u radnju ponovo uveo optuženog kada navodi da je tome bio prisutan Lučić, koji Mata nije prekidao već se smijao.

145. Kasim Fazlibašić, koji je zajedno sa ova dva svjedoka, tada dječaka, bio uhapšen navodi da ga je Mato Đerek teško pretukao, da je u jednom trenutku po njegovom izlasku u kancelariju ušao Krešo Lučić koji ga je uhvatio za glavu zatvarajući mu oči kako ga ne bi video, te ga nekoliko puta udario šakama i šamarao ga. Ostaje nejasno, jer to svjedok nije pojasnio, kako je optuženi istovremeno mogao fizički obaviti te radnje, te zašto bi optuženi imao razloga zatvarati mu oči ako ga je svjedok već prethodno video, itd. Takođe, Fazlibašić Kasim je u iskazu tokom istrage tvrdio da je po zarobljavanju bio smješten u prostorije redovne policije u Kreševu a potom doveden u stožer vojne policije u zgradi "Elektrodistribucije" što nije tačno, jer je iz iskaza svjedoka odbrane (na primjer svjedoka Vile) proizilazi da je u vrijeme njegovog zarobljavanja vojna policija bila smještena u objektu Doma penzionera.

146. Kustura Galib tvrdi kako ga je udario u hodniku policijske postaje u Kreševu optuženi Krešo kojeg je prepoznao kao lovca iz lova u aprilu 1993. Stoga branilac umjesno upozorava pitajući se kako je optuženi mogao biti u lovu sa svjedokom imajući uz vidu navode optužbe da je u to vrijeme optuženi sudjelovao u sistematičnom napadu na civilno bošnjačko stanovništvo, posebno, što se optuženi nikad nije bavio lovom. Svjedok Galib navodi da ga je optuženi tukao na stepenicama u zgradi u kojoj je bila smještena vojna policija, što je u suprotnosti sa izjavom svjedoka Vila Orhana koji negira da u istoj zgradi, onoj u kojoj i on stanuje, uopšte ima stepenica, niti da su prostorije Doma penzionera povezane sa stepenicama.

147. Očiglednim se pokazuje da je ovakvo svjedočenje u najmanju ruku nelogično, a time i neupotrebljivo za svako dalje razmatranje.

148. Nadalje, svjedok Bejtić Hajrudin navodi kako je bio tučen ali ne od optuženog ili da je on to nekom naređivao kako to optužnica navodi.

149. U odnosu na činjenični navod iz predmetne tačke optuženja, po kome je optuženi tukao Beganović Ibrahima, samo svjedok Adem Lušija izjavljuje da mu je njegov rođak Ibrahim rekao da ga je mučio optuženi Krešo Lučić. Međutim, u okolnostima kada takvo svjedočenje ima posredan karakter, da, optuženi negira svoje učešće u mučenju Ibrahima, te da - to lice nije ni saslušano tokom postupka, - sud na ovakvom svjedočenju nije mogao donijeti pouzdan zaključak o krivici optuženog u odnosu na mučenje Beganović Ibrahima. Osim toga, iz izreke već citirane pravosnažne presude protiv optuženog Mata Miletića, slijedi činjenično utvrđenje po kome je Miletić pripadnicima HVO rekao da pretuku ovo lice, u kom događaju se uopšte ne spominje Krešo Lučić.

150. Što se tiče tačke 4. optuženja koji se odnosi na mučenje Hodžić Meha, odbrana smatra, kako se čini *pleno iure*, da se radi o instruisanom svjedoku obzirom da je isti u prethodnom postupku saslušan od svog sina koji je obavljao obavještajno-sigurnosne poslove pri ARBiH, da je taj svjedok u više navrata u sudskim postupcima svjedočio vezano za njegovo zatvaranje u Kreševu, ali da dô ovog puta nikad nije spominjao Kreša Lučića kao lice koje ga je tuklo.

151. Isti svjedok kao razlog zašto Lučića ranije nije spominjao, navodi da tada još nije isti došao na red, što upućuje na zaključak da se radi o tzv. profesionalnom svjedoku. Nadalje, ovaj svjedok navodi kako je bio snažno tučen, da je udaran glavom o zid, da mu je slomljena lopatična kost, da je padao i gubio svijest, a da pri tom nije pustio ni kap krvi, dok se svjedok dr. Skopljak Salih koji je bio u hangaru “Šunje” sjeća drugih osoba kojim je pružao medicinsku pomoć u uslovima koliko je mogao, dok se ne sjeća da je Hodžić imao povrede kakve je on opisao, naime, da je bio teško pretučen.

152. Svjedok Hodžić navodi da je posljedicom ovog mučenja imao slomljenu lopaticu, mada je vještak medicinske struke odgovarajuće specijalnosti dr. Franko Ženetić, na osnovu raspoložive medicinske dokumentacije, čije vještačenje je ovaj sud cijenio kao objektivno i u svemu prihvatljivo, isključio mogućnost preloma lopatične kosti. Neprihvatljivi su navodi svjedoka Hodžića da je posljedicom mučenja kojeg je navodno pretrpio, zadobio ..., jer se pokazalo provedbom dokaza da je od iste obolio ranijom prilikom.

153. Sumirajući izloženo, sud je utvrdio da se na ovakvom svjedočenju ne može izvan razumne sumnje prihvatiti navodi optužbe pod tačkom 4., a time ni govoriti o individualnoj krivičnoj odgovornosti optuženog u odnosu na mučenje Meha Hodžića.

154. S obzirom na sve navedeno, Vijeće je zaključilo da i u pogledu ovih inkriminacija, izvedeni dokazi od strane tužilaštva po svom kvalitetu nemaju potrebnu snagu uvjerljivosti da je optuženi počinio radnje koje su mu navedenim tačkama optužnice, tj. 2., 3. i 4. stavljene na teret. Stoga je shodnom primjenom načela “in dubio pro reo”, to jeste pravila koje se odnosi na to da činjenice koje idu na štetu optuženom moraju biti utvrđene sa potpunom sigurnošću, odnosno “van razumne sumnje”, a ako postoji sumnja u odnosu na te činjenice, a kako je u konkretnom slučaju je ovo vijeće našlo da takva sumnja postoji, one se ne mogu uzeti kao utvrđene. Sa druge strane činjenice koje idu u korist optuženog se uzimaju kao utvrđene čak i ako su samo vjerovatne.

155. Poštujući citirani princip, te obzirom da tužilaštvo po ocjeni ovog vijeća nije van razumne sumnje dokazalo vinost optuženog, uz primjenu člana 284 tačke c) a u vezi sa članom 3. ZKP BiH, valjalo je donijeti oslobađajuću odluku, pa samim tim nije bilo potrebno ulaziti u ostala pitanja koja je isticala odbrana kao što je npr. primjena KZ FBiH kao blažeg zakona po optuženog.

8. Odluka o troškovima

156. Na osnovu člana 189. stav 1. ZKP BiH troškovi krivičnog postupka predviđeni članom 185. stav 2. tačke a) do f) ovog zakona, kao i nužni izdaci optuženog i nužni izdaci i nagrada branioca padaju na teret budžetskih sredstava.

ZAPISNIČAR:
Medina Hababeh

PREDSJEDNIK VIJEĆA:
S U D I J A
Dragomir Vukoje

POUKA O PRAVNOM LIJEKU: Protiv ove presude žalba nije dozvoljena.